

On. Biblioteca Pal. Cultural,
ACR A D
Pal. Cultural

SUL

AZ IPAROS
DER GEWERBETREIBENDE

MUNKAADÓK LAPJA

Modificarea
regulamentului pentru
aplicarea contractelor
de muncă

„Monitorul Oficial” de Luni 30 Ianuarie
1939, publică regulamentul pentru modificarea
articolului 80 din regulamentul pentru aplicarea
legii asupra contractelor de muncă publicat în
Monitorul Oficial Nr. 171 din 21 Noembrie 1938.

ARTICOL UNIC. — Art 80 din Regula-
mentul pentru modificarea articolelor 50, 80, 91
și 95 din Regulamentul pentru aplicarea legii
asupra contractelor de muncă, publicat în Moni-
torul Oficial din 20 Ianuarie 1930, se înlocuiește
cu următorul text:

ART. 80. — Contractul individual de mun-
că cu durata nedeterminată poate fi denunțat
prin dorința oricăreia din părți cu îndatorirea
de a preveni pe cealaltă de data încetării obli-
gațiilor contractuale.

Această denunțare se va face cu cel puțin
14 zile înainte de data fixată pentru încetarea
obligărilor contractuale, afară numai dacă
salariatul are o vechime în serviciu de cel puțin
10 ani, când denunțarea se va face cu cel pu-
țin 30 zile înainte. Se exceptează cazurile când
legea de față dispune altfel.

Se înțelege prin vechime timpul cât sala-
riatul a servit în aceeași întreprindere chiar dacă
contractul ar fi încetat temporar pentru una din
cauzele arătate de art. 76, alin. a. b. și c.

Partea care face uz de dreptul de denunțare
prevăzută de alineatele precedente este obligată
a face cunoscut în scris celeilalte părți motivul
denunțării.

Abuzul comis în exercițiul dreptului de de-
nunțare a contractului de muncă dă drept la
daune interese distincte de indemnizația pre-
văzută de art. 84.

Partea care pretinde daune interese pentru
abuzul comis în exercițiul dreptului de denunțare
va trebui să dovedească caracterul abuziv al
concedierii.

În acest scop ea va putea dovedi că fap-
tele invocate ca motiv al denunțării nu sunt ade-
vurate.

Se socotește ca abuzivă și denunțarea fă-
cută fără arătare de motive.

În niciun caz nu va putea fi considerată ca
abuzivă concedierea făcută în urma cuprimării
postului ocupat de salariatul concediat.

Deasemenea nu pot fi considerate ca abu-
zive concedierile făcute în urma unei reorgani-
zări a întreprinderii cum ar fi restrângerea ac-
tivității ei, fuziunea cu alte întreprinderi, regru-
parea mai multor întreprinderi, desființarea sau
înstrăinarea uneia din întreprinderile aceluiaș
patron, sau aparținând unui grup de societăți
din care una deține majoritatea acțiunilor ce-
leilalte.

În cazurile susarătate, sau similare, patronii
sunt în drept a proceda la o reincadrare a perso-
nalului tuturor acestor întreprinderi. În acest
scop ei sunt în drept a alege din personalul tu-
tutoror întreprinderilor mai susarătate persoanele
ce urmează a fi menținute sau trecute în locuri-
le de muncă rămase, putând face concedieri chiar
dintre salariații întreprinderilor absorbante sau
prin salariați ai întreprinderilor absorbite sau
desființate.

Mi értendő a szakmai betegségek
fogalma alatt
és miképpen rendelkezik erről
az új társadalombiztosító törvény

Közl: KELE SANDOR dr.

A szakmai betegség alatt az olyan beteg-
ségek értendők, amelyek valamely foglalkozás
gyakorlása folytán az illető szakma jellegzetes-
sége, a szakmában használt anyag természete,
vagy pedig a munkamód következtében keletkez-
nek a kellő elővigyázatossági intézkedések elle-
nére is.

Ezen betegségek főjellemvonása az, hogy a
munkaadó és alkalmazott is megtehetnek eset-
leg mindent annak érdekében, hogy a betegséget
elkerüljék, de mégis a végzendő munka körülmé-
nyei a munka anyagának természete, mérgező
volta előidézhethetnek betegségeket, amelyek igen
sokszor az alkalmazott munkaképtelenségét von-
ják maguk után. Az ilyen anyagokkal való mun-
kára, valamint az alkalmazandó munkások tes-
ti állapotára, alkalmazhatóságára nézve külön
rendelkezéseket léptet életbe a betegsegélyező
pénztár. Ilyen előírás létezik már az ólommal és
melléktermékeivel dolgozó iparvállalatokra vo-
natkozóan. Az említett betegségekkel kapcsolat-
ban most általános rendelkezéseket tartalmaz az
új társadalombiztosító törvény 36, 37, 38. és 39.
szakaszaiban.

A szakmát jellemző betegségeket az egyes
foglalkozási ágakra vonatkozóan a központi be-
tegesélyező adminisztrációs tanácsa állítja össze.
Az ebben a táblázatban feltüntetett beteg-
ségek esetén — aki ezen betegségben szenvedne
— úgy tekintendő, mintha balesetet szenvedett
volna.

Az így szenvedett balesetre nézve úgy a biz-
tosítottat, mint annak jogutódjait megilletik
mindazon jogok, amelyek a törvényben munka-
képtelenségek, nyugdíj, kezelési költség, táp-
pénzre elő vannak írva.

A betegsegélyzőpénztár központi tanácsa az
új törvény életbeléptetésétől számított hat hó-
nap alatt készíti el azon táblázatot, amely fel-
sorolja azon szakmákból kifolyólag keletkezett
betegségeket, amelyek a balesetekkel egyenlők-
nek tekintendők.

A szenvedett baleset bejelentése úgy a biz-
tosított, mint a munkaadó által, vagy ennek hoz-
zártartozói által eszközölhető, de ezt megállapít-

hatja a pénztári orvos is. Ebben az esetben a
baleseti eljárás szabályai alkalmazandók.

A törvény tehát szentesíti azon bírósággal már
megállapított elvet, hogy amennyiben bizonyos
szakma gyakorlása folytán a használt anyag ter-
mészetéből keletkezik a munkaképtelenség, úgy
ez is balesetnek minősül.

Mit tartalmaz a törvény a balesetek meg-
előzésére vonatkozólag?

A törvény rendelkezései szerint a központ
tanácsa a munkaügyi minisztérium jóváhagyása
alapján fogja az erer vonatkozó szabályzatot el-
készíteni, mindaddig a régi törvény alapján ki-
adott ebbeli rendelkezések maradnak érvényben.

A betegsegélyező előírhatja a balesetek meg-
előzésére szükséges teendőket és ha a munka-
adó azt nem teljesíti, a balesetbiztosító-díjakat
25 százalékkal felemelheti és szedheti, mindad-
dig, míg ezen intézkedéseknek eleget nem tesz.
Természetesen ez által nem mentesül a munka-
adó az esetlegesen bekövetkezett baleset esetén
attól, hogy ellene a külön polgári és büntető el-
járást meg ne indíthassák. Ha a baleset abból
keletkezett, hogy a munkaadó nem tartotta be
a baleset megelőzésére vonatkozó rendelkezése-
ket és emiatt büntető eljárás indult és a bíróság
végérvényesen (tehát jogerős ítélettel) megállá-
pítja a munkaadó vagy harmadik személy vét-
kességét, úgy a vétkes személy ellen a balesetet
szenvedett, illetve elhalálozása esetén jogutódja
pert indíthat azért a kárkülönböztetért, amelyet
a pénztár nem fizet meg. A pénztár pedig azon
összegért, amelyet ilyen címen térít a balesetet
szenvedettnek, vagy jogutódjának.

Tehát a jövőben is az az elv érvényesül, ha
a baleset a munkaadó, vagy megbízottja hibája
nélkül keletkezik, akkor a betegsegélyzőpénztár
fizeti a kártérítést, ha pedig a baleset a munka-
adó vagy megbízottja hibájából áll elő, akkor a
kár egy részét a betegsegélyező fizeti. Tekintet-
tel pedig arra, hogy ilyen esetekben a betegse-
gélyező rendszerint nem fizeti meg a teljes kárt,
a kárkülönböztet megfizetése a munkaadó terhé-
re esik. Ez azonban csak akkor áll elő, ha a bí-
róság jogerős ítélettel állapítja meg a munka-
adó vétkes eljárását, tehát először a büntető el-
járást le kell folytatni és csak azután lehet ilyen
címen keresetet indítani.

A törvény ezen rendelkezésével visszatér
azon álláspontra, amelyet az 1907. évi 19. tör-
vény (volt erdélyi biztosító törvény) kimondott
és amelytől az eltörölt törvény eltért. Az ezen a
címen a jogosultak által indítandó polgári kere-
set két év alatt adandó be, mert különben a kö-
vetelés iránti jog elévült.

A munkaadó 8 nap alatt kell bejelentse a
balesetet a pénztárnál. Ez bejelenthető a biztosít-
ott vagy rokona által, ha akkor szenvedte a
balesetet, amikor nem dolgozott, vagy, ha maga
fizeti csak a díjat (külső munkás.)

A bejelentés elmulasztását a munkaadó ré-
széről a polgári következményeken kívül a tör-
vény 289. szakaszának ezen pontja külön kibá-

Február

4

IPAROSBAL

gásnak is minősíti és 2000—5000 lelig terjedő pénzbüntetéssel bünteti. Viasszesés esetén a bírság 4000—10.000 lelig terjedhet.

A baleset bekövetkezte esetén a munkaadó köteles az első segélyt azonnal megadni a balesetet szenvedettnek és köteles a legközelebbi kórházba vagy orvosi segélyhelyre szállítani. Ennek, valamint a baleseti intézkedésre vonatkozó szabályok betartásának elmulasztása is kihágást képez és az okozott károkon felül 2000—5000 lelig terjedhető bírsággal büntetendő.

Az új törvény tehát részben kiterjesztette a baleset fogalmát, másrészt módosította a balesetnél levő eljárási szabályokat azzal, hogy mindaddig, míg a balesetek megelőzésére és a szakmai betegségekre vonatkozó rendelkezések meg nem jelennek, e tekintetben a régi törvény alapján kiadott rendelkezések érvényben maradnak.

Az új előírásokat annak idején ismertetni fogjuk.

Öt évre visszamenőleg pótdát akarnak kivélni egyes nagyváradai vállalatokra

A nagyváradai pénzügyigazgatóságra megérkezett Ioan Bechieru pénzügyminiszteri vezérfelügyelő, aki Cora tarományi igazgatósági főellenőrrel megkezdte a nagyobb nagyváradai ületek és vállalatok adóalapjának felülvizsgálását. A felülvizsgálat visszamenőleg öt évre történt a pénzügyigazgatóság birtokában lévő adatok alapján.

Bechieru vezérfelügyelő már több napja folytatja munkáját a pénzügyigazgatóságon és a kiszárgott hírek szerint máris több esetben megállapította, hogy egyes vállalatok éveken át sokkal alacsonyabban voltak megadóztatva, mint ahogy kellett volna és ezért előterjesztést tett a pénzügyminiszternek, hogy ezekre a vállalatokra öt évre visszamenőleg megfelelő pótdát vessenek ki. Ennek a pótdátának az összegét is a pénzügyminiszter állapítja meg, természetesen a vezérfelügyelő előterjesztése alapján.

NEM FIZETER.

Az öreg Mandula azzal adta jogász fiát egy ügyvédhez, hogy százezer lelt fizet neki, ha a fiából jó ügyvédet nevel. Mikor a fiú megkapta a diplomáját, a ügyvéd jelentkezett a százezer lelért.

— Nem fizetek — mondta az öreg Mandula, — menjünk perre. Ha ügyvéd úr megnyeri a pert a fiam ellen, nem kell fizetnem, mert rossz ügyvédet nevelt a fiamból, ha pedig a fiam nyeri meg a pert, akkor pláne az ítélet alapján nem kell fizetnem.

A bismuth-termelés fokozása a bihari lelőhelyeken

Az Aurum bányatársaság hatalmas befektetéseket eszközölt a Biharmegyében felfedezett bismuth-lelőhelyek kiaknázására. E lelőhelyeken még más értékes ásványokat is találtak és az Aurum az 1934-ben megkezdett kiaknázás óta már igen nagy lendülettel fokozta termelését. A most eszközölt befektetések révén a termelés előrelátólag sokkal nagyobb arányokat fog érteni.

Új rézbányát nyitottak meg Szatmármegyében

A Phönix nagybányai vegyigyár és bányatársaság által töményítés útján nyert réz a múlt évi termeléshez képest tíz százalékkal növekedett. A öbblettermelés annak köszönhető, hogy a Phönix-társaság egy új bányát helyezett üzembe. A társaság tervei szerint az 1939. évben újabb két, elektromos úton töményítő telepet helyezt üzembe, melyek mindegyike rezet fog termelni. Egyet Dicsőszentmártonban, egyet pedig Ploestiben helyeznek üzembe. Az utóbbi telep naponta tízezer kilogram rezet fog produkálni.

JO KAVE...

Egy ár a kávéházban így szólt a pincérhez: „Ennek a kávénak van egy előnye és egy hátránya. Előnye, hogy nincs benne alkoria, hátránya, hogy nincs benne — kávé”

Értékadó nem vehető ki az áru súlya után

Csalner és társa és Rocklin és társa beszercei nagykereskedők keresettel támadták meg Beszterce város tanácsának azt a határozatát, mellyel az értékadót nem a címükre érkező idegen áruk értéke, hanem súlya után állapították meg. Beszterce város tanácsa ugyanis megállapodást létesített az otiani vasúti állomás vezetőjével, amelynek alapján az értékadót a vasúton szállított áruk súlya után szedte be a felektől és fizette ki a város tanácsának.

A kolozsvári közigazgatási tábla határozatában kimondotta, hogy az értékadó kivételére, illetve beszedésére vonatkozó megállapodás, amely a városi tanács és az állomási előjáróság között létrejött, törvénytelen. Ezért azt megsemmisítve, arra utasította a város tanácsát, hogy az értékadót nem az áru súlya, hanem értéke után állapítsa meg és szedje be, miután a közigazgatási törvény határozottan így rendelkezik.

Képviselőket kérnek a szatmári mészárosok az adókető bizottságban

Megjavíttatja a város a szatmári vágóhidat

A szatmári mészárosok és hentesek szindikátusa testületileg belép a Nemzeti Ujjászületés Argyűlésébe. Scholtz Béla elnöke mellett. Megnyitó szavai után az elnök felolvasta a legutóbbi ülés jegyzőkönyvét, majd beszámolt a vezeőség elmúlt évi működéséről. Itt külön is kiemelte dr. Farkas László szindikátusi ügyész érdemeit. Tattár József a pénztári jelentést olvasa fel, míg Scheffler Antal a számvizsgálók jelentését terjesztette elő. Scholtz Béla elnök ezután röviden ismertette a szindikátus tagjait érdeklő új rendelkezéseket és törvényeket. Indítványára a közgyűlés elhatározta, hogy a mészárosok szindikátusának kívánságukat. Megelégszenek azzal, ha megvonatolába.

Az indítványok során elsőnek a vágóhíd ügye került a közgyűlés elé. Több felszólalás hangzott el a vágóhídon uralkodó állapotok ellen. Egyhangúlag megállapította a közgyűlés, hogy a vágóhíd hűtője alapos javításra szorul, mert a hűtő a gépház már három év óta nem volt javítva, aminek a hátrányait minden mészáros tapasztalja. Azt is leszögezte a közgyűlés, hogy az elmúlt rezsim a vágóhídi taxákat nem fordította a vágóhíd fenntartására, miként annak történnie kellett volna. Ezért züllött le a vágóhíd mai állapota. Itt az elnök megjegyezte, hogy tisztelő láogatást tett dr. Antal Sándor alpolgármesterrel, a vágóhídi bizottság új elnökével, aki megígérte, hogy a város ezentúl nagy gondot fog fordítani a vágóhíd karbantartására. Kilátásba helyezte az alpolgármester, hogy a város 400.000 lelt vesz fel ez idei költségvetésébe, a vágóhíd tartására. Tanácsolta, foglalják a mészárosok sérelmeiket és kívánságaikat írásba és juttassák el a városhoz.

Szobakerült a közgyűlésen a sertésvágóhíd bővítése is. A jelen voltak azonban odanyilatkoztak, hogy nem hiszik, miszerint a város eljesítene kívánságukat. Megelégszenek azzal, ha megfelelően szaporíják a vágóhídi sertésórák számát. A mészárosok memoranduma tehát ennek a kívánságnak a figyelembevételével lesz összeállítva.

Nagy helyesléssel vették tudomásul az elnök bejelentését, hogy a jövőben csak egy kapuja lesz a vágóhídnak, amelyen csupán fénvképes igazolvánnyal lehet ájju ni. Ez igen údvös intézkedés az egyre gyakoribbá vált tolvajlások szempontjából. Az utóbbi időben ugyanis a cigányok valósággal ellepék a vágóhidat.

Az elnök ezután említést tett a város azon tervéről, hogy az Unió vágógyár helyén modern vágóhidat építene a közve lentül mellé helyezni a; az állavásárteret. De a terv még csak csírájában van, mert annak megvalósítása 20 millió lelt igényel. Így há a közgyűlés sem foglalkozott azzal behatóbban.

Boros József alelnök több szakmai sérelmet sorolt fel, majd ismét az elnök vette át a szót. Bejelentette, hogy a szindikátus átiratott intéz a kereskedelmi és iparkamarához. Közbenjárását kéri, hogy a jövőben, a mészárosok adóketvése alkalmából, a szindikátus is beküldhesse képviselőjét az adókető bizottságba.

Az évente visszatérő jéggyű volt az utolsó pont. A közgyűlés elhatározta, idejében intézkedik, hogy a városi jéggyár kizárólag a mészárosok szükségleteinek kielégítésére szolgáljon. Végül elhatározták, hogy a farsang folyamán a mészárosok szindikátusa nagyszabású teastélyt rendez.

SZERÉNY FÉRJ.

Szegény Mazonáné újra világfájdalmas hangulatban van. Elkecsereketten panaszkodik a barátnőinek:

— Az a gazember, a férjem, már a könykömön jön ki.

— Melánia, — mondta nekem a napokban — az imént olvastam az újságban, hogy a törvényszék férjtarításra kötelezett egy asszonyt, aki a férjét kizárta a lakásból.

— Nagyon jó, — feleltem, — azt elhiszem, hogy neked tetszenek az ilyen dolgok. Te se bannád, ha nem kellene dolgoznod és én minden hónapban egy csomó pénzt adnék neked.

— Nagyon tévedsz, Melánia. Soha nem jutna eszembe, hogy veled tartassam magamat.

— Nem? — kérdeztem felcsillanó szemekkel, mire folytatta.

— Nem. Nekem nem kell a pénz, mert én azzal is megelégednék, ha már te is kizárnál a lakásból és külön élnénk.

FORDITOTT ARANY.

Két suszterimas diskurál és azt mondja az egyik:

— Te Marci, én már tudom, mi a különbség a segéd és a mester között.

— Na mi?

— Ha a segéd beteg, azt mondják, hogy be van rugva, ha pedig a mester be van rugva, azt mondják, hogy beteg.

Megalakították céhüket a nagyváradai fodrász- és borbélymesterek

A nagyváradai és biharmegyei borbély- és fodrászmesterek rendkívüli közgyűlést tartottak, amelyen D. Ciombrudeanu kolozsvári kiküldött, mint a Szamostartományban működő szakvállalatok céhének elnöke, részletesen ismertette az új törvényen alapuló céhrendszer és annak előnyeit. Felkérve a megjelenteket, hogy válasszanak bizottságot, amely mint szakosztály működ- jék és csatlakozzék a kolozsvári szakmai céhhez.

A jelölőbizottság javaslatára a közgyűlés egyhangúlag a következőket választotta meg a nagyváradai szakosztály vezetőül: I. Jigovan elnök, Gheorghe Motiu és Cibula J. alelnökök, Farkas A. titkár, Gyurcsik I. pénztáros, Niederkorn I., Menning S. ellenőrök. A bizottság tagjaiul Kiss I., Ornstein I., Szolvay I., Rosenberg M. és Kovács A. borbély- és fodrászmes- tereket választották meg. Jigovan elnök köszönetet mondott a személye iránt megnyilvánult bizalomért és javaslatára a közgyűlés egyhangúlag ki- mondotta, hogy csatlakozik a Kolozsváron működő szakmai céhhez, amelynek keretében a nagyváradai szakosztály fog a jövőben működni.

Közügyulést tartott a szalmári zsidó kisiparosok aggmenház egyesülete

A zsidó kisiparosok, kiskereskedők és kisegyszenciák aggok menháza egyesülete vasárnap déli előtt tartotta rendes évi közgyűlését az egyesület Bálcescu ucai székházában.

A nagy érdeklődés mellett lefolyt közgyűlést Grosz Izidor elnök öfelsege II. Carol király életével nyitotta meg, majd üdvözölte a megjelenteket. Ezután az elnöki beszámoló ismertette az egyesület elmúlt évi működését. Ez a munka — mondotta Grosz elnök — az egyesületi élet és a tagok összetartásán kívül elsősorban az egyesület kebelén működő aggmenház kibővítésére irányult, mert az a mai formájában nem felel meg a hivatásának. Az új aggmenház, ahol 24 ember helyezhető el, már tető alatt áll. Grosz elnök köszönetet mondott dr. Fischer Józsefnek az egyesület egyik alapító tagjának és ifj. dr. Borgida Lajosnak, mert elsősorban az ő érdemeik, hogy az építkezések megindulhattak. Mindketten fáradhatatlan munkát fejtettek ki és rövid idő alatt 234 ezer leit hoztak össze a nemes cél érdekében.

Grosz elnök bejelentette, hogy ifj. dr. Borgida Lajos ügyvéd az aggmenház ügyészévé választották. A továbbiak során az elnöki beszámoló kiemelte Gáspár Edénék az építőbizottság élén kifejtett munkásságát, jegyzőkönyvi köszönet megszavazását kérte. Rácz László építésmérnöknek, aki nemcsak, hogy díjtalanul vállalta az építést, de anyagilag is hozzájárult az építkezésekhez. Elismeréseméltó munkát végezt az egyesület női bizottsága is, amely most családi otthonokban rendezendő teadélutánok jövődéméből reméli előteremteni az építkezések befeljeszéséhez szükséges összegek egy részét.

Az elnöki beszámoló után Schwartz Sámuel olvasa fel nagy részletességgel, szépen kidolgozott titkári jelentést az egyesület nevében a legnagyobb hálaival emlékezik meg arról a magát megnevezni nem akaró adományozóról, aki 100.000 lejfel hozzásegítette az új aggmenház építésének megkezdését. Felvázolja a jelentés és köszönetet mond mindazoknak, akik a nemes célra készpénzt adományoztak. Kiemeli azokat a zsidó iparosokat, akik az építkezéssel kapcsolatos különböző munkákat díjtalanul vállalták.

— Reméljük — fejezi be jelentését Schwartz titkár, hogy a szalmári zsidó társadalom áldozatkészséggel lehetővé teszi, hogy az új aggmenházat mielőbb átadhassuk rendeltetésének!

Ezután Guttman Ignác és Kiteier Ferdinand elnökök tették meg jelentésüket, majd általános figyelem közepette dr. Fischer József ügyvéd, az egyesület ügyésze mondott nagy hatású, frappáns beszédet. Rámutatott arra, hogy a zsidó kisegyszenciák szívvel, becsületes munkával ügyszólván a semmiből otthont teremtettek maguknak és az új aggmenházzal egy olyan intézményt létesítettek, amely díszére válna bármelyik városnak.

— Világszerte áráz harc folyik a humanitás, emberiség eszméje ellen. Nem szabad azonban feladni a testvériség, az egymás megsegítésének, az elcsatott felkarolásának ügyét, mert az emberiség eszméjéért nem csak győzedelmeskedni, de szenvedni is gyönyörűség, — mondotta többek között dr. Fischer József, akinek gyönyörű, bibliai idézetekkel tetelű beszéde lelkes tapsokra ragadtatta a gyűlés résztvevőit.

Grosz elnök zárószavai után a közgyűlés véget ért.

FRAPPANS INDOK.

A tanító megkérdi.
— Na, ki tudja megmondani közületek, hogy a folyók miért ömlenek a tengerbe?
Móricka kivágja:
— Hogy a heringek ne legyenek túl sósak.

BIZTOS ALIBI.

Egy zsebtolvaj elmegy az ügyvédhez és fölkéri védőnek. Azzal vádolják, hogy elloptott egy aranyórát, egy gyémántgyűrűt és egy ezüst fülbevalót.
— Rendben van, — mondja az ügyvéd, — de ha bebizonyítom, hogy aratlan és nem tudni fieleni, milyen biztosítékokat tudna adni?
— Egy aranyórát, egy gyémántgyűrűt és egy ezüst fülbevalót!

Aranyórát kap a szombati Iparos-bál szépségversenyének győztese

A város egész társadalma részéről példátlanul nagyarányú érdeklődés nyilvánul meg a február 4-én, szombaton este megtartandó aradi IPAROS BAL iránt. A bált, mint az utóbbi tíz esztendőben évről-évre, idén is az Iparos Kultúrház összes termeiben tartják. Több, mint ezer tárgyat sorsolnak ki a tombola keretében. A tárgyak egy része REINHART GYULA főtéri bútorárúháznak kirakatában látható és az iparművészeti színvonalú teababák, valamint más díltetes dísz tárgyak nagy közönséget vonzanak. A bál keretében szépségverseny is lesz, három értékes díjjal, amelyek közül az első értékes női karkötő aranyóra. A bál sikerének idén is fontos

tényezője lesz a gazdag büffé, amelyre óriási mennyiségben ajánlottak fel szép tálakat, tortákat és más invencségeket az aradi iparos hölgyek. Ezúton kéri fel a bál rendezősége azokat, akik szívesek voltak élelmiszeradományukat felajánlani, hogy küldeményeiket a bál napján, szombaton délután már háromtól este hét óráig terjedő időben juttassák el az Iparos Kultúrház nagytermébe, ahol minden adományozó átvételi elismervényt kap a felajánlót: élelmiszerért.

Végezetül megemlítjük még, hogy a rendezőség megfelelően megnagyobbította a tánchelyet és hogy a belépődíj teajeggyel együtt személyenként 50 lei.

A munkakamarák szerepe a céhalakulásoknál

A Munkakamarák Szövetsége leiratot intézett a munkakamarákhoz, amelyekkel közli, hogy nincs megelégedve a munkakamarák működésével, mert nem támogatja a dolgozó réteget ama törekvésében, amellyel céhekbe akar tömörülni.

A munkakamarák vezetőinek volna kötelessége — írja a továbbiakban, — hogy a munkásság és iparosság szervezkedését támogassa és egyengetse útját a céhekbe való bekapcsolódásra. Ezzel szemben a szervezkedés nagyon nehézkösen megy, ami azt bizonyítja, hogy a kamarák nem nyújtanak segédkezet a szervezkedéshez.

Az átirat utasítja az ország minden egyes munkakamaráját, hogy vegyenek aktív részt a szervezkedésben és minden céh alakulására delegáljanak egy-egy kamarai tanácsost, aki a szükséges útbaigazításokat megadja, hogy ezzel is megkönnyítsék az alakulásokat.

Sem az iparosság sem a munkásság nem tudja, hogy egy-egy szakmából hányan vannak a tartomány területén s így azt sem tudják, hogy mikor érik el a törvényben meghatározott tíz százalékot, ami a céhközpont felállításához szükséges.

Megjelent az új munkaszerződési törvény végrehajtási utasítása

Milyen esetekben lehet felmondani és az alkalmazott mikor utasíthatja vissza a felmondást

A munkaszerződési törvény legutóbbi módosítása 1938. november 21-én történt és ezzel fontos változások léptek életbe a felmondás tekintetében. A törvény végrehajtási utasítása a Monitorul Oficial hétfői számában jelent meg és az kibővít és megmagyarázza a november 21-iki törvényrendelet intézkedéseit.

A végrehajtási utasítás szerint az egyéni munkaszerződés, amely határozatlan időre kötött, bármelyik fél által felmondható, azonban a felmondó fél tartozik a másikkal a jogviszony megszűntének időpontját közölni. Ehhez azt fizetik, hogy a felmondó levélben fel kell tüntetni azt a napot, amelyen megszűnik a jogviszony. Ilyen meghatározás „törvényes időre felmondunk” nem felel meg a törvény előírásának. A felmondás irásban és szóban történhetik.

A felmondás a fizikai munkásoknál 15 nappal előbb történik, mint a jogviszony megszűntének napja. (A szellemi munkásoknál az idő széri

rinti fokozatos tábla szerint.) De a fizikai munkásoknál is módosítás történt, mert ha a munkás 10 évet szolgált egy helyen, a felmondási idő 30 nap.

Mit értünk szolgálati idő alatt? E tekintetben a módosító törvény és már előbb a joggyakorlat is tágitotta a fogalom körét. Rövidebb időmegszakítás dacára a munkaviszony folytonosnak tekinthető. Ha az alkalmazottat például 2 hónapra elbocsátják a vállalat átszervezése, takarítás, leltárkészítés, munkacsökkenés miatt, de rövid időn belül a vállalatba visszaér, akkor az újabban leszolgált idő hozzászámíthat a megszakított jogviszony időtartamához. Ez az intézkedés azért történt, mert a tapasztalat azt mutatta, hogy egyes vállalatok csak azért küldik el alkalmazottaikat, hogy ne ériék el azt a szolgálati időt, amely által már szabadságra volna igényük.

A törvény legkényesebb utasítása volt az, amely elrendeli, hogy a felmondást indokolni kell. A törvény még annál is tovább megy, amikor azt reméli, hogy az indoklásnak valódnak kell lenni. A valótlán indoklással ellátott felmondás a törvény szerint „a joggal való visszaélés”. Az alkalmazott, aki indokolatlan, vagy valótlán indokolású felmondást kap, perli a munkaadót a felmondási időre járó összeg iránt, de őt terheli a bizonyítás arra nézve, hogy a felmondás indoka nem volt valódi. Ezt a most kiadott végrehajtási utasítás kifejezetten elrendeli.

A végrehajtási utasítás elejét veszi az esetleges jogvitáknak, amikor kiemeli, hogy milyen esetben valódi a felmondás, vagyis, amikor az alkalmazottnak fel lehet mondani: 1. az alkalmazott állásának megszüntetése, 2. a vállalat átszervezése, vagy működési körének megszüntetése, 3. más vállalatval való egyesülés, 4. a vállalkozó közös vállalatának átcsoportosítása, 5. ugyanazon vállalkozó valamely üzemenek megszüntetése. „Ugyanazon vállalkozó” alatt kell érteni azt is, ha a vállalat egy másik vállalat részvénnyel többségének birtokában van.

Az ilyen átszervezések esetén a vállalkozó összes vállalatának személyezeti átcsoportosíthatja, az alkalmazottnak új beosztást adhat, sőt elbocsátja a beolvadt vállalat alkalmazotti csoportjából és ezeket a beolvadt vállalat tisztviselőivel pótolhatja.

KONFUZUS KARTARS.

Nemrég egyik bankban az a hír terjedt el a bankvezérrel, hogy baleset érte és halálán van. Egyik igazgató azonnal taxiba ült és a vezér lakására hajtatott.

— Miben lehetek szolgálatodra? — kérdezte a bankvezér természetesen makkegészségesen.

— Kérlek, — hebegte az igazgató — azt mondták benn, hogy halálodon vagy.

— Rossz üzletember vagy — mondta hideg fölénytel a vezér, — mert egy jó üzletember sohasem téveszti össze a tényeket a vágyakkal.

ARISZTID.

Arisztidet megszólítja az uccán Agenor:

— Szervusz, kéhlek, mi van a kezében?

— Ajándék a nagybátyámnak — feleli Arisztid.

— Mit vettél az öregnek?

— Tudod, kéhlek, ő egy mániakus régiséggyűjtő és gondoltam, kéhlek, én is veszek neki valami antik dolgot.

— És mit vettél, kéhlek?

— Egy 1902-es naptárt.

Háromemeletes tanonciskola épül Szatmáron

Az elmúlt napokban Szatmárra érkezett Mudura Ioan nagyváradi munkaügyi felügyelő, aki ellenőrző vizsgálatot tartott a szatmári alfelügyelőségben. Utja során Mudura Ioan beiktatta hivatalába Radu Vasile, a szatmári kirendeltség munkaügyi alfelügyelőjét. Ugyanakkor Mudura inspektor közölte, hogy a munkaügyi minisztérium még ebben az esztendőben háromemeletes iparos tanonciskolát akar felépíteni Szatmáron. Erre a célra három millió lei szükséges és a minisztérium ezt az összeget már bele is iktasztotta ézidei költségvetésébe, valamint gondoskodott annak fedezetéről is. Az iparostanonc iskola felépítése most már csak attól függ, hogy Szatmár városai önkormányzata erre a célra egy megfelelő, körülbelül 2500 négyzetméteres ingyen teleket adományozni. Ha ez megtörténik, azonnal neki kezdenek a háromemeletes iskola felépítéséhez. Terv szerint a felépítendő iskolában 250 tanonc kaphatna elhelyezést és tantermet, és itt helyeznék el az alfelügyelői és a pályaválasztási tanácsadó irodáit. Miután Mudura munkaügyi felügyelő a minisztérium nevében már megkérve van Szatmár városától az ingyen teleket, de a kérvényre még nem kapott választ, a jövő hetekben látogat Szatmára, tön ebben az ügyben.

Ezzel az ügyvel egyidejűleg a munkaügyi minisztérium a régi inaros tanonciskolát, amely addig, mint magánintézmény egy kivézetett bizottság vezetése alatt állott, most állami intézménnyé nyilvánította. Az iskolát, az állam megbízásából Mudura Ioan munkaügyi felügyelő vette át és annak vezetését továbbra is Baciu Augustin iskolaigazgatóra bízta. — Az inaros tanonciskola — már az új állat fel nem épül — továbbra is a Gubás Ipartársulat székházában marad.

Hogyan végződik el az idegenek nyilvántartása.

A túrisztika átszervezéséről szóló törvény 48-ik cikkelye értelmében az utasok a szállodákba vagy penziókba való érkezésükkor nyilvántartási lapot kapnak, amelyben pontosan fel vannak tüntetve a lakhatási feltételek. A nyilvántartási lapok átadása kötelező, annak elmulasztását kihágásnak minősítik és 500 leitől 2000 leig terjedő pénzbüntetéssel sújtják. A Nemzeti Túrisztikai Hivatalt az a cél vezeti, hogy ezeket a nyilvántartási lapokat, amelyekbe kizárólag a szükséges adatokat vezetnek be, egysegesítse, éppen ezért úgy intézkedett, hogy erre a célra külön könyvecskéket állítsanak elő, amelyek összesen 100 lapot tartalmaznak és amelyeknek megváltása 13 leibe kerül. Ezeket a könyvecskéket a Nemzeti Túrisztikai Hivataltól, Bucuresti, Wilson-uca 8. szám, vagy pedig a „Societatea România”-tól, Doamnei-uca 1. szám, II. emelet, lehet beszerezni.

ALKALMATLAN MÉRŐESZKÖZ.

Manduláné új cipőt vesz magának és otthon félóra hosszat próbálgatja. Egyszerre dühösen kifakad:

— En nem értem, hogy ez a cipő nagy nekem. Pedig szám szerint vettem.

Mandula csöndesen mondja:

— Látsd, mért vetted a szádd szerint?

Kereskedelmi ügynökök jutalékainak bejelentése

Az egyenesadótörvény legutóbbi módosítása szerint mindazok a vállalatok, amelyek ügynökeiknek jutalékot fizetnek ki az elért forgalmuk után, két formában adózhatnak. Azon esetben, ha az ügynök kizárólag csak egy vállalatnál dolgozik, tisztviselőnek tekintendő és a költségmegtérítésen felül élvezet, jutalékok után a szabályszerű tisztviselői adó fizetendő. Oly esetekben, midőn az ügynök saját bejegyzett céggel rendelkezik és saját részében dolgozik, a vállalat nem köteles az ügynöki jutalékokból a tisztviselői adót levonni. Ilyen esetekben az ügynök üzleti könyvei alapján adózik, mint szabadfoglalkozású adózó. A jutalékot folyósító vállalatok azonban kötelezve vannak a kifizetett jutalékokról a pénzügyigazgatóságnak nyilatkozatot adni a kifizetés és megtörténte után, 30 napon belül. Tekintve, hogy az ügynökökkel az elszámolások rendszere az évvégi zárlattal egyidejűleg történnek, a bejelentés január hónapban volt esedékes.

Február 28-ig meghosszabbították az adóvallomások benyújtásának határidejét

A pénzügyminisztérium 1939. január 20-i 472.046. számú rendeletével az adóvallomások beadásának határidejét 1939. február hó 28-ig meghosszabbította. Eddig az időpontig adha ok tehát be úgy az egyenes adó kiróására vonatkozó vallomások, mint a háztulajdonosok részéről a lakókról készítendő kimutatások.

Törvény a gázálarc kötelező beszerzéséről

Bucurestiből jelenik: A Monitorul Oficial legutóbbi számában megjelent az a rendelet-törvény, amelynek alapján a közin ézményeket és magánvállalatok kötelezik, hogy alkalmazottaik számára gázálarcot szerezzenek be. A törvény fontosabb rendelkezései a következők: Valamennyi közintézmény a jelen törvény megjelenésétől számított:

hat hónapon belül tartozik tisztviselői számára gázálarccal beszeresni.

A közin ézmények rendelkezései közé tartozik a gázálarcok előállítására felkiosztott érvárvállalatnál, vagy azok képviselőinél eszközölni.

Az inari és kereskedelmi vállalatok, amelyek kategóriába is tartozzanak, a gázálarc beszerzését, vagy megrendelését legkésőbb április 30-ig eszközölhetik.

A törvény szerint gázálarccal kell rendelkezni az alkalmazottakon kívül a vállalat tulajdonosa is. A magán inari és kereskedelmi cégek gázálarc megrendelésük a munkabiztosító pénztár központja, vagy ennek fiókintézményei mellett létesített különleges osztályához (bizou apărării passive) juttatják el.

A rendelés ellenértékét a már fentebb közölt időpontig kell lefizetni.

A vállalatok által előlegezett összegek alkalmazottai 61 minimálisan hat hónap alatt vonhatják le. Ezen időpont után a gázálarc az alkalmazott tulajdonába megy át. A munkabiztosító pénztár az így módon bevételezett összegekből a felmerült kiadások fedezésére 1 százalékot visszatarthat.

Abban az esetben, ha a gázálarcok gyártására engedélyt kapott gyárak a gázálarcot április 30-ig

nem tudják leszállítani, úgy az érdekelt vállalatok a munkabiztosító pénztár által kiállított igazolvánnyal

kötelesek igazolni a légügyi minisztérium ellenőrző szervei előtt, hogy a gázálarc-rendeléseket a törvényben előírt időn belül eszközölték.

Azok a vállalatok, amelyek a jelen törvény megjelenésekor már megrendelték alkalmazottaiknak a gázálarcokat, nem esnek e törvény rendelkezései alá. Ellenőrzés esetén azonban tartoznak a rendelkezés figyelembevételét igazolni, vagy, ha a gázálarcok már birtokukban vannak, azokat felmutatni. A magán inari és kereskedelmi vállalatok a gázálarcra az eredetileg előirányzott 640 lei helyett 600 leit kötelesek fizetni. Ennek az összegnek ellenében a gyár a vállalat lakhelyén köteles a gázmaszkot átadni. Az árak mentesek a forgalmi adó alól.

A törvény a továbbiakban úgy intézkedik, hogy 1939 július 1. után, azok

a vállalatok, amelyek új alkalmazottat vesznek fel, legkésőbb 1 hónapon belül ezeknek is kötelesek gázálarcot vásárolni.

A fenti rendelkezések ellen vétőket szigorúan megbüntetik. A büntetés nagysága a vállalat alkalmazottainak számától függ. Kihágás esetén a tíz alkalmazottnál kevesebb emberrel dolgozó vállalatok 2—10 ezer lei, tíz alkalmazottól 500-ig, 10—50 ezer, míg 500 alkalmazottnál többet foglalkoztató vállalatokat 20—200 ezer lei pénzbírsággal sújtanak. Ha az első büntetés kiszabása után a kihágást elkövetett vállalat még mindig nem tesz elegendő a törvényben előírt kötelezettségének, úgy az első büntetés ötszörösével és a vállalat végleges bezárásával sújtható. A jelen törvény a Monitorul Oficialban történt megjelenésével egyidejűben lépett életbe.

Meghosszabbították a személyzeti kimutatások benyújtásának határidejét

Február 15-ike a benyújtás új határideje

BUCURESTIBŐL jelenik: Tekintettel arra, hogy a vállalatok személyzetéről készült kimutatásokat a válogatos számban nyújtották be, hogy azokat képtelenség volt bejegyezni, a benyújtási határidőt 15 nappal meghosszabbították.

Miti a Constantinescu nemzetgazdasági miniszter ma írta alá a vonatkozó rendelkezést, amelynek értelmében a kimutatásokat február 15-ig lehet benyújtani.

A temesvári iparos székház helyzete az iparosok társadalmi segélyezéséről szóló törvény megjelenése után

A hivatalos lap decemberi számában törvény jelent meg, amely a kereskedők és iparosok társadalmi segélyezéséről és bizosító intézetéről szól. A törvény szerint ugyanis bármilyen jótékony célú és segélyező intézmény, vagy alapítvány, amely kereskedőknek és iparosoknak segélyezésére, védelmére és pártolására létesült,

összes ingó és ingatlan vagyona a kereskedők és iparosok segélyező és bizosító hivatala teljes tulajdonába és birtokába megy át.

Tudomásunk szerint a temesvári érdekesültek a fenti törvénytázaszban említett vagyonnal nem bírnak és így ez a rendelkezés azokat nem is érinti. Az inari munkások szindikátusa részéről kijelentik, hogy a szindi-

kátus sem ingó, sem ingatlan vagyonnal nem rendelkezett és nem is rendelkezik, tehát a törvény nem érinti.

Ami az inari székházat illeti, az nem jöhet létre tekintve, mert az külön háztulajdonosok kezét képez, amely tulajdonosok likviditás alatt áll és egyelőre a jogi helyzete rendezést még nem nyert.

Ez a törvénytázasz azért sem érinti az ipari szindikátust, mert a székházra vonatkozólag a bíróság mondja majd ki az utolsó szót. A székház szövetkezet azon az állásponton van, hogy 1934-ben hozott közgyűlési határozata értelmében bármikor hajlandó a munkakamarával, illetve a munkaügyi minisztériummal megállapodást létesíteni, ha a részvénytulajdonosok teljes összegben kielégítést nyernek.

Jogesetek a kisipar köréből

Mikor utasítható el a balesetet szenvedett munkás kártérítési keresete

A legfelsőbb semmitőszék 3 tagozatának 525/1938. szám alatt hozott elvi határozata

A tordai mészgyár ellen az alkalmazott a szenvedett baleset miatt járó kártérítésként 250.000 leit és annak járulékait kérte megítél. A keresetnek az elsőfokú bíróság helyt adott és megítélte e címen 30.000 lei tőkét és 12.578 lei perköltséget.

Felperes fellebbezéssel élt az ítélet ellen. A kereset elutasítását kérte, mert nincs bírói ítélet, amely megállapítja az ő bűnösségét és így a kereset időelőtti, de másrészt a kártérítés adására a betegsegélyző kötelezett és így, míg az nem állapítja meg véglegesen a felperes járandóságát, addig nincs is helye azon kár megállapításának, amit a felperes kér. A fellebbezési bíróság helyt adott az alperes kifogásainak és érdemben elutasította a keresetet.

Ez ellen az ítélet ellen élt felfülvizsgálattal a felperes. Előadta, hogy csak törvénysértéssel lehet érdemben ítéletet hozni akkor, mikor az alperes is elismerte, hogy a betegsegélyző még nem állapította meg a kárát. Így neki jár az alperes elismerése szerint is baleset okozta kártérítés. Tehát mindaddig, míg ez megállapítva nincs, legfeljebb a per felfüggesztésének lett volna helye, nem pedig a kereset elutasításának. Ő jogosult azonban már azon különbözetet kérni per útján, amely összeg neki jár kártérítésként a betegsegélyző pénztártól járó összegben felül, mer elsőfokon már megállapították a pénztártól járó összeget, de ez nem fedezi kárát. Büntető ítélet pedig nem szükséges annak megállapítására, hogy az alperes vétke-e az ügyben, mert ezt az új betegsegélyzőtörvény (1933. április) értelmében a polgári per folyamán igazolhatja.

A legfelsőbb semmitőszék megsemmisítette a fellebbezési bíróság ítéletét, amellyel érdemben elutasította a keresetet. A semmitőszék szerint, ha a munkás a munkaadót okozza a balesetet, jogosult pert indítani azon kárkülönbözetért, amelyet alperes köteles megfizetni, ha vétke, a betegsegélyzőpénztár által adandó összegben felül, ha azonban a betegsegélyző által fizetendő összeg még véglegesen nincs megállapítva a betegsegélyző által, akkor a per felfüggesztendő az összeg végleges megállapításáig és érdemi ítélet addig nem hozható.

Közl: Dr. Kele Sándor

Ujra szabályozták a temesvári üzletek záróráját.

A munkaügyi minisztérium az érdekképviselések közbenjárására szabályozta a temesvári üzletek záróráját. A rendelkezés szerint nyitni reggel hét órakor lehet, ebédszünet délután 1 és 3 óra között, esti zárás 7 órakor, vasárnap és ünnepnap előtt 8 órakor. Kivételt képeznek a pékek, vegyeskereskedések, hentesek, mészárosok és halüzletek, amelyek este 8 órakor zárhatnak, vasár- és ünnepnapok előtt egy órával később. Borbélyok és fodrászok reggel 7 órakor nyithatnak, ebédszünetük 1 és 3 óra között van, este 8 órakor zárnak. Azok, akik vasárnap délelőtt 12 óráig dolgoznak, kötelesek szombaton este 9-kor zárni, míg azok a borbélyok, akik zárva tartanak, szombaton este 11 óráig tarthatják üzletüket nyitva. Cukorkaüzletek és cukrászdák vasárnap is nyitva tarthatnak.

KÉPTELEN ESET.

Két úr találkozik. Az egyik aggodalmas arccal mondja:

- Barátom, hogy mi minden nem történik.
- Na, mi történt?
- Képzd, egy rabbinak gyereke született és nem vetette alá a rituális szabályoknak.
- Miért?
- Mert lány volt.

A módosított szövetkezeti törvény

Írta: CSAKANY BELA dr.

A Hivatalos Lap január 20-iki számában megjelent törvény sok tekintetben módosította a jelenleg érvényben levő szövetkezeti törvényt. A fontosabb és általánosabb érdeklő módosításokat az alábbiakban ismertetjük.

A módosító törvény mindenekelőtt kimondja, hogy a szövetkezeteknek bármilyen más társasággal való átalakulása esetén a tartálékalkapot a Nemzeti Szövetkezeti Intézetnél kell letétbe helyezni addig, amíg annak a törvény értelmében valamely más szövetkezeti jellegű intézménynek való átadásáról a közgyűlés határoz.

A szövetkezeti törvény előírta, hogy a szövetkezeteknek a járásbíróságok melett létesített lajstromokba kell magukat bejegyeztetniük. A módosító törvény előírja, hogy ezenkívül a szövetkezeteket be kell jegyezni a Nemzeti Szövetkezeti Intézet által vezetett lajstromba is. A meglevő szövetkezeteknek 1939 május 31-ig büntetés és feloszlás terhe mellett szintén be kell magukat az utóbbi lajstromba is jegyeztetniük.

A közgyűlési határozatok megtámadására nézve a módosító törvény előírja, hogy a kontesztációkat a Nemzeti Szövetkezeti Intézetnek kell a közgyűléstől számított 30 napon belül beadni. Azokat a Nemzeti Szövetkezeti Intézet keretén belül működő ítélkező bizottság vizsgálja felül. Az ítélkező bizottság az általa megbízott ellenőrző szerv jelentése, valamint az érdekeltek felek által beadandó emlékiratok alapján határoz. Amennyiben ezek az emlékiratok nem adtak volna át az ellenőrző szervnek az ellenőrzés alkalmával, az ítélkező bizottság erre az érdekelteket felhívja. Az ítélkező bizottság határozatának meghozataláig a Nemzeti Szövetkezeti Intézet a megtámadott közgyűlési határozat végrehajtását felfüggesztheti, valamint a törvény, vagy alapszabályellenesen hozott határozatokat megtámadás nélkül is hivatalból megsemmisítheti attól a naptól számított 30 napon belül, amikor a sérelmes közgyűlési határozatot tudomására hozták.

A szövetkezeti szövetségek (federációk) igazgatóit a Nemzeti Szövetkezeti Intézet nevezi ki s azok ezen intézet hivatalnokainak tekintendők, fizetésüket azonban az illető federáció folyósítja.

A módosító törvény fenntartja az eddigi szövetkezeti törvényben a szövetkezetek számára biztosított adómentességeket és mérsékléseket. Kimondja, hogy a forgalmiadó alól általában mentes mindenfajta szövetkezet. Megjegyezzük, hogy az eddigi törvény csak a kisipari és tejszövetkezeteket mentesítette a forgalmiadó fizetése alól.

A törvény teljes bányag- és illetékmentességet biztosít a gyógy- és textilnövények ügyében a szövetkezeteknek földműves tagjaikkal kötött bármilyen ügylete tekintetében. Kimondja, hogy minden a törvényben megadott illetékmentesség a repülőbányákra is vonatkozik.

A régi törvény kimondotta, hogy a köz- és jótékonyági intézményeknek közszállításkor és munkálatok végzetésénél előnyben kell részesíteni a szövetkezeteket még abban az esetben is, ha ajánlataik a többi ajánlattevők ajánlatainál 3 százalékkal drágábbak. A módosító törvény kimondja, hogy amennyiben ennek ellenére más ajánlattevő kapná meg a szállítást, vagy munkát, az azzal kötött szerződés a Nemzeti Szövetkezeti Intézet kérésére megsemmisítendő. Ugyanilyen módon megsemmisíthetők azok a szerződések is, amelyekkel a szövetkezetek az általuk megezeretett szállítókat, vagy munkálatokat harmadik személyeknek adják tovább. Ebben az esetben egyébként már a régi törvényszöveg szerint is az illető szövetkezetek az így átruházott szerződésre nézve elvesztik a törvényben biztosított kedvezményeiket.

A Nemzeti Szövetkezeti Intézet megkövetelheti, hogy az államtartományok és községek, közintézmények, valamint jótékonyági intézmények által adminisztrált erdők faanyagának eladásánál az erdőkitermelő szövetkezeteket előnyben részesítsék.

A régi törvény kimondotta, hogy faeladáskor, valamint általában közintézmények javainak értékesítésénél a szövetkezetek előnyben részesítendők még akkor is, ha ajánlataik a többi ajánlatoknál 10 százalékkal drágábbak. Az új törvény kimondja, hogy a Nemzeti Szövetkezeti Intézet még az árverések megtartása után is ajánlhat szövetkezeteket az ilyen kedvezményes szerződések megkötésére és kérheti, hogy ebben az esetben a már előzőleg más ajánlattevőkkel megkötött szerződés megsemmisíthetők.

Kimondja a törvény, hogy a bármilyen fokú szövetkezetekkel kötött szerződések tekintetében nem alkalmazandók a közigazgatási törvény 189. szakaszának rendelkezései, amiből következik, hogy a helyi közigazgatási hatóságok és szövetkezetek között kötött szerződéseknek nem kell betartani az államháztartási törvény rendelkezéseit, az azok alapján képező árveréseket nem kell a gyámhatóságokkal jóváhagyni.

A módosító törvény 100 ezer leig emelte fel azoknak a szövetkezetek által kötött ügyleteknek az értékhatárát, amelyekre vonatkozó iratok a szövetkezet, vagy a másik szerződő fél közlési előjárása által is hitelesíthetők.

Borbélyszövetkezetet létesítenek Szatmáron

A szatmári borbélyipari munkások a Munkásotthon helyiségében gyűlést tartottak, amelynek tárgysorozatán igen fontos kérdések szerepeltek. A gyűlést Kelemen László elnök nyitotta meg, majd átadta a szót Bretter Tibornak, aki mint a szakszervezetek tanácsának elnöke felhívta a borbélymunkások figyelmét a céhekbe való tömörülés rendkívül fontosságára. Ugyanezkor felvetette a Nemzeti Ujjászületes Frontjába való csatlakozás kérdését is és kifejtette, hogy amint minden ipari szakmának, úgy a borbélymunkásoknak is létérdeke, hogy az ország egyetlen politikai pártjában képviselve legyenek. A szatmári borbélyipari alkalmazottak céhcsoprtjának vezetősége így alakult meg. Elnök: Turbucz József, alelnök: Süveg Bálint, pénztárnok: Izsáki Gyula, jegyző: Kramarits Ödön, titkár: Budai Jenő. Vezetőségi tag: Smetotzer Sándor. A gyűlés ugyanekkor egyhangú határozattal kimondotta, hogy a szat-

mári borbélymunkások testületileg belépnek a Nemzeti Ujjászületes Frontjába.

Ezután szóásra emelkedett Székely Sándor, aki az alkalmazottak előtt részletesen ismertette azt az általa kidolgozott tervezetet, amely a szatmári borbélyok termelő szövetkezetének megalakítását célozza. A tervezetet annakidején az „Az Iparos” részletesen ismertette. Eszerint a jelenlegi 30 szatmári borbélyüzlet helyett a szövetkezet 12 üzletet állítana fel. A szövetkezetnek tagja lehet minden nagykorúságát betöltött borbélymunkás. A központi igazgatóság a szövetkezet minden tagjának 3000 lei kezdőfizetést és osztalékot biztosítana, a nagykorúságukat el nem ért segédek pedig szintén megkapnák a létszámimumnak megfelelő fizetést. A gyűlés kimondotta, hogy elvileg elfogadja a borbélyipari szövetkezet megalakítására vonatkozó javaslatot és minden erejével azon lesz, hogy a tervezetet támogassa.

Székely Sándor bejelentette, hogy a jövő hónap folyamán valószínűleg már sor kerül a borbélyiparos szövetkezetének alakuló gyűlésére.

A tervezet rövidesen teljes részletességében nyomtatásban is megjelenik és azt minden borbélyiparos, úgy a munkaadók, mint a munkások magkapják.

PECH.

A skót sétálni megy és közben zuhogni kezd az eső.

— Ezt a pechet — dühöng erre a skót — pont ma kellett az új esernyőmet magammal hozni!

NYITVA TARTHAT-E REGGEL 7 ÓRA ELŐTT A SPECIALIS ENGEDELYVEL NEM RENDELKEZŐ VENDEGLŐ?

Hoffmann József aradi vendéglőse ellen kihágási jegyzőkönyvet vettek fel azon a címen, hogy 1936 január 26-ikán reggel 7 óra előtt szeszes italt szolgált ki annak ellenére, hogy úgynevezett speciális engedéllyel nem rendelkezett. Ennek a kihágási jegyzőkönyvnek alapján Hoffmann Józsefet a szeszmonopól 10 ezer lejjel sújtotta.

A bírság ellen Hoffmann fellebbezést jelentett be a törvényszékhez és a tárgyaláson kijelentette, hogy vendéglője valóban nyitva volt reggel hét óra előtt. Ezt azonban a törvény nem tiltja. Viszont reggel hét óra előtt szeszes italt senkinek sem adott el, sőt abban az időpontban, amikor a kihágási jegyzőkönyvet felvették, egyetlen vevő sem volt a vendéglőben. A törvényszék az állam képviselőjének meghatalmítása után helyt adott Hoffmann József kérésének és több tanu kihallgatását rendelte el annak tisztázására, hogy a kérdéses időpontban az üzlet csupán nyitva volt-e, vagy pedig valóban el is adott ekkor szeszesitalt. A tárgyalást a törvényszék elhalasztotta.

HELYCSERE.

Egy Mezőkvábi hazakerült úr meséli, hogy a Szilagy szobájában csak egy kép van, az ő saját portréja. A diktátor gondterhelten arccal jár-kel a szobában, egyszerre csak megáll a kép előtt és így szól:

— Na, öregem, mi lesz velünk?

— Hogy mi lesz velünk — mondja a kép — helyzet cserélünk. Engem leakasztanak, téged felakasztanak.

MENNYIT KELL FIZETNI A POSTANAK A LEVÉLBORÍTÉKOKON, VAGY CSOMAGOLÓ BURKOLATOKON LEVŐ REKLÁMBOT.

A postaigazgatóságtól kapott értesülésünk szerint január elsején kezdett el, életbe lépett a postánál is a hirdetési szabályzat, amely szerint a levélborítékokon a címzett és a feladó címén kívül más szöveg elhelyezése tilos. Ennek értelmében tilos a levélborítékokon, vagy csomagburkolatokon bármilyen reklámbot kifejtetni. Abban az esetben, ha valamilyen vállalat levélborítékjain, levelezőlapjain és az általa küldött csomagjain reklámbot akar kifejtetni, a következő díjakat kell fizetnie: 8500 lejt egész évre, 2000 lejt hat hónapra, 1200 lejt három hónapra, 500 lejt egy hónapra. Az erre vonatkozó kéréseket a reklámmodel szövegével a helybeli postahivatal útján kell elküldeni a PTT kereskedelmi igazgatóságnak. A kéréshez mellékelni kell a hirdetési illetéket is. Engedélyt a hirdetési szöveg alkalmazására csak a PTT vezérigazgatósága adhat és az engedély számát fel kell tüntetni a levélborítékon, vagy a reklámbot tartalmazó csomagborítékon. A posta ezenkívül életbe léptette az úgynevezett reklámvignetta szolgáltatást, amelyet az érdekeltek fel kell készíttetessen és amelyet a posta ragaszt fel minden egyszerű levélre, amely nem tartalmaz borítékján reklámbot. Vignettánként 12 négyzetcentiméter nagyságú 0.09 lei illetéket kell fizetni. A magánipar és kereskedelem által folytatott levelezésnél a borítékokon és a levelezőlapokon a feladó címe mellett fel lehet tüntetni a telefonszámot, a CEC folyószáma számát, az esetleges fiókokat, valamint a működési területet. Ha az illető cégnek védjegye is van, azt is fel lehet tüntetni, azonban tilos olyan szöveggel elváltatni, amely a vállalat valamelyik termékének használatára vonatkozik. Ellenkező esetben a levelet reklámbot minősítik és felszámítják a reklámbot illetéket utána.

NAGYIGÉNYŰ BILLIARDPARTNER.

Kohnos odamegy a kávéházban a pincér és megkérdi:

— Egy úr billiárdpartnert keres, nem tetszene vele játszani?

— Csak akkor, — feleli Kohn — ha az illető keresztény.

Erre megszólal Grün:

— Megörültél? Mi az, hogy csak kereszténnyel játszani?

— Nu, — feleli Kohn — zsidókkal nem lehet rendes módon billiárdozni!

— Miért nem?

— Mert úgy lóg az orruk, hogy kiszakítják a

A repülőbélyeg-hiány miatt kirótt bírság fellebbezésénél a bírság husz százalékát hiánytalanul letétbe kell helyezni

Az egyik aradi pénzügyesnél a repülőbélyeg-ellenőrk kihágási jegyzőkönyvet vettek fel azon a címen, hogy az adóbevételek és a különböző értékpapírok adásvétele alkalmával nem költött el szabályszerűen repülőbélyeggel az ezekről szóló kimutatásokat, illetve táblázatokat. Az ellenőrök megállapítása szerint a repülőbélyeghiány a pénzügyesnél 8316 lejt tett ki. A felvett kihágási jegyzőkönyv alapján a nemzeti repülőalap pénztára 42.580 lejt bírságot rótt ki a pénzügyesre, amely a bírság ellen fellebbezett a törvényszékhez. A fellebbezési tárgyalás alkalmával megállapítást nyert, hogy a fellebbezés benyújtása alkalmával letétbe helyezték ugyan a bírság egy

részét, de nem a törvényben előírt husz százalékot. Később azonban a pénzügyes a letétbe helyezett összeget a bírság husz százalékára kiegészítette. A törvényszék a fellebbezést elutasította azzal az indoklással, hogy a bírság összegének előírt husz százalékát a fellebbezés benyújtásával egyidőre kell letétbe helyezni. Mivel a fellebbezés benyújtásakor az előírtnál kisebb összeget helyeztek letétbe, a törvény előírásainak nem tettek eleget és a különbözet később történt letétbe helyezése már nem vehető tekintetbe. Ezen az alapon a törvényszék elutasította a fellebbezést. Az érdekeltek az ítélet ellen fellebbezést jelentett be.

Vidéki tájékoztató irodák létesítését és minden fontosabb ipari központban külön kirendeltség létesítését javasolja a temesvári munkakamara

A munkaügyi minisztérium rendelkezésének megfelelően a Munkakamarák Országos Szövetsége értekezletet tartott, amelyen az ország valamennyi munkakamarájának megbízottjai résztvettek. Az értekezlet a munkakamarai törvény módosításának kérdését vitatta meg és a probléma fontosságára való tekintettel nagyjelentőségű javaslatok hangzottak el. A temesvári munkakamarát az értekezleten Boncea Iuliu képviselte, aki magával vitte és előterjesztette a munkakamara számos módosító indítványát.

Az indítványok egyike a munkakamara megyei kirendeltségeire vonatkozik és azt javasolja, hogy a jövőben minden fontosabb ipari központban létesítsenek ilyen kirendeltségeket. Miután a munkakamarával kapcsolatos ügyek elintézése a jelenlegi körülmények között nehézkes

és sok felesleges költséget jelent. Hasonló tartalmú a temesvári munkakamara másik indítványa is, amely arra vonatkozik, hogy a megyében lévő fontosabb iparos központokban létesítsenek tájékoztató és ügyintéző irodákat, az iparosok és a munkakamara között felmerült ügyek elintézésére. Az ilyen irodák hiányát és a munkakamara túlzottan centralizált munkáját igen súlyosan érzik a Bánátián lévő nagyobb közlegyek és mezővárosok kisiparosai, akik bármilyen tájékoztatás, vagy okirattárolás érdekében kénytelenek Temesvárra utazni, ami jelentős költséggel jár és emellett sok időt is elrabol.

Az elgondolás szerint az újonnan felállítandó kirendeltségeket és vidéki irodákat a munkakamarai költségvetésből tartanák fenn az érdekeltek iparosok némi hozzájárulásával.

Bonyodalmak a szatmári céhalapítások körül

A szatmári kisiparos unió a céhek felállításáról szóló törvény értelmében a törvényben megjelölt legkésőbbi határidő: január 15-ig tagjai részére, szabályszerű módon, megalakította a céheket. Az erről szóló jegyzőkönyveket már fel is küldték a felsőbb hatóságokhoz. Az iparosok példáját a magántisztviselők is követték.

Az érdekeltek körében nagy feltűnést keltett az a hírdelmény, amelyben a munkakamara helyi vezetősége most három egymást követő napra, gyűlésre

hívta össze a iparosokat és magántisztviselőket. A gyűlés egyedül tárgysorozata a cég megalakítása. Az előterjeszteten megjelent Major Andrei, a kisiparos unió helyi csoportjának elnöke, aki tiltakozott, hogy céhalakuló gyűléseket tartsanak, mivel úgy az iparos, mint a magántisztviselők céhe már megalakult.

A gyűléseket ennek ellenére összehívták. Ha a céhek másodszor is megalakulnak, a felsőbb fórumok döntik el, hogy a kettő közül melyik marad meg.

Csak a költségvetés összeállítása után lesz döntés az adók átvitelezéséről

Az állam biztosítani fogja az adóemelést, még a átvitelezés esetén is

Az utóbbi hetekben — a Sfatul Negustoresco által megindított akció nyomán — az egyes kereskedelmi és ipari érdekeltségek sorra amelt nyilatkoznak, hogy az ideán

mellőzzék az adókat és ehelyett a tavalyi adókat vigyák át

az adóhivatali rolókra. A pénzügyminisztériumban jelenleg a költségvetés elkészítésével vannak elfoglalva és csak annak ismerete után történik döntés az ideál adókat és rendszeréről. Az adószabályozás bevezetése határideje az adókat megváltoztatás az célul tűz ki, hogy az adókat megváltoztatás bevezetése bevezetése és kellő idejű legyen a vállalkozások megtételére. Február végéig elkészül a költségvetés és csak ekkorra várható döntés az adók reportálása iránt.

Az Argus értesítése szerint a pénzügyminiszter nem zárkozik el a reportálás elől, de

a tavalyi adókon bizonyos javítást fognak eszközölni,

amely érezhetően növeli az állami bevételeket. Kérdéses, hogy a „korrekció” milyen irányú lesz? Lehet, hogy bizonyos százalékkal emelik az ideál adókat, de lehet, hogy a feljavítás egyéni lesz, vagyis

a kincstár megilleti a fellebbezési jog olyan esetben, ahol a tavalyi jövedelem bizonyos százalékkal emelkedett az előző évi jövedelemmel szemben.

Végül nincsen kizárva az sem, hogy a két módolt együttesen alkalmazkuss és így a reportálás a tavalyitól abban fog különbözni, hogy a kincstárnak fellebbezési joga lesz a százalékszerűen emelt adó csekélyisége címén.

vállalatok által használt
tisztviselői lakások értéke
nem számít bele a lakbérleti
jelék alapjába

Az új közigazgatási törvény megállapítja, hogy az illetékeket, amelyeket a városok szedhetnek. Ezeket az illetékeket a törvényhez csatolt táblázat részletezi. Ennek a táblázatnak értelmében a kereskedelmi, vagy ipari vállalatok lakbérleti értéke után a városok 10 százalékos lakbérleti illetéket szedhetnek be. Több esetben előfordult, hogy a városi adókirovó bizottság közzévalamely iparvállalat ingatlanának, illetve helyiségeinek bérleti értékébe beszámították azoknak az ingatlanoknak bérletértékét is, amelyek az iparvállalat tulajdonát képezik de, amelyekben lakások vannak és ezekben a lakásokban a vállalat igazgatói és tisztviselői laknak. Hasonló kivétel történt egy nagy aradi gyárvállalat esetében is, amely a kivételt megfellebbezte és inkompetenciájában rávilágított arra, hogy a törvény értelmében figyelembe véve, a kereskedelmi, vagy iparvállalatok bérletértékéhez nem lehet az említett lakások bérletértékét is hozzászámítani, mert a 10 százalékos illeték kimondottan az ipari vagy kereskedelmi célra felhasználandó helyiségek után fizetendő. A gyárvállalat fellebbezésének a városi lakbérleti működő fellebbezési bizottság helyt adott és a lakásokként használt helyiségek bérletértékét az adókirovásnál mellőzte. Ertésülésünk szerint a fellebbezési bizottság döntése ellen a város felfolyamodással élt.

Országos ipari tengely kiépítésére készített tervet Caranfil mérnök-igazgató

Gazdasági körökben élénk vita tárgyát képezi N. G. Caranfil volt légügyi miniszter, a bucurestii villamosmű vezérigazgatója érdekes terve. Caranfil mérnök terve szerint, meg kell teremteni az országban az észak-déli, jobban mondva északnyugat-délkelet irányú ipari tengelyt, amely Bucurestin és Kolozsváron keresztül vezetne. Ennek a tengelynek mentén a földgáz és szondagáz vezetékeire óriási gázvezetékek épülnének többirányú kiágazással. Ugyanezen a vonalon magasfeszültségű vezetékek kiépítése volna szükséges, amelynek áramát gázzal és szénrel fűtött hőerőtelep szolgáltatná. Ehhez járulna még az autóstrada és a Bucuresti-Kolozsvár közötti vasúti vágány kiépítése. Ennek az ipari tengelynek kiépítése tulajdonképpen azért aktuális, Caranfil mérnök szerint, mert a tengely körül csoportosulnak Romániában ama termelő tényezők, amelyek az ipari termelés szempontjából a legfontosabbak és a legkedvezőbb elhelyezések.

Felvilágosító és tanácsadó irodát szervezett a nagyvárad iparkamara

A nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara információs irodáját újjászervezte azon célból, hogy a kereskedők és iparosoknak foglalkozásuk gyakorlásához szükséges felvilágosításokkal és információkkal szolgáljon a kereskedelmet és ipart érdeklő törvények, rendeletek és közgazdasági jellegű, pénzügyi, bírói rendelkezések tekintetében.

Az információs iroda a kerület közgazdasági életének állandó felvilágosító szerveként működik, gyors és díjmentes felvilágosításokkal szolgál, valamint segédkezet nyújt azon nehézségek és sérelmek orvoslása céljából, amelyek őket foglalkozásuknak törvényes keretek közötti gyakorlásában érik a különböző intézmények és hatóságok részéről.

Ezen tanácsadó és felvilágosító szervre ma különös szükség van, amikor az egész közgazdasági élet az új törvények következtében megbízható és erkölcsi alapra helyeződik.

Felkérjük tehát a kerületünkben levő kereskedőket és iparosokat, hogy teljes bizalommal forduljanak az említett irodához, amely a kamara titkársága mellett működik és legyenek meggyőződve arról, hogy az információs iroda kívánságaikat és sérelmeiket a kellő megértéssel fogja kezelni.

Az információs iroda hétköznapi munkáját a hivatalos órák alatt a közönség rendelkezésére áll.

Dumitrescu Gh. elnök. Buzoa. főtitkár.

Érvénytelenek a november 21-ike előtt felvett repülőbélyegkihágási jegyzőkönyvek

A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara titkári hivatala közli: Az érdeelt kiskereskedők és kisiparosok tudomására hozzuk, hogy a Nemzeti Repülőalap által az üzleti könyvek rendben tartására engedélyezett leghosszabb határidő három hónap. Mindazok a kihágási jegyzőkönyvek,

amelyeket 1938. november 21. előtt vettek fel a kiskereskedők és kisiparosok üzleti könyveinek szabálytalan vezetéséért, amennyiben a kiírt bírság időközben be nem fizették, vagy az ügy más módon nem nyert végleges rendezést — érvénytelenek.

A munkaügyi minisztérium utasításokat adott a segéd- és mestervizsgákon felteendő kérdéseket illetően

A munkakamarához a munkaügyi minisztériumból két nagyfontosságú leirat érkezett. Az egyik egy régi hiányt pótol, amennyiben pontos táblázatot tartalmaz a szakmai beosztásról. Eddig ugyanis az volt a helyzet, hogy az ipari képesítő bizottság tagjai sem voltak tisztában azaz, hogy valaki mely szakmához tartozik és milyen szakmát kell beírni a munka-, illetve mesterkönyvébe. Ez a most megküldött új táblázat gyakorlati utasításokat tartalmaz erre vonatkozólag. A második leirat, amely vaskos könyv, tulajdonképpen első kötet egy rendkívül fontos munkának, amely gyakorlati példákkal szolgál a segéd- és mestervizsgákkal kapcsolatban. Gyakran előfordult ugyanis, hogy az ilyen képesítő vizsgák alkalmával olyan kérdéseket tettek fel a jelölteknek, amelyek nem is tartoztak a tárgyhoz. Ez a könyv 42 szakmával kapcsolatban tartalmaz útmutatást a szóbeli és gyakorlati vizsgára. Megállapítható, hogy a példákat jól

és helyesen állították össze, mert azok kivétel nélkül csak olyan kérdéseket tartalmaznak, amelyek a szakma gyakorlásával szoros összefüggésben állnak és a szakma jó tudásához szükségesek. Egy szabósegédnél például a különböző szövetszövetek, a hozzávaló, a varrógép működése és ismerete iránt érdeklődnek. A mestervizsgán már azt is megkérdezik, hogy miképpen kell eljárnia annak, aki önálló műhelyt akar nyitni. Milyen munkavédelmi intézkedéseket ismer, stb. Ugyancsak hasonló gyakorlati útmutatásokat tartalmaz a könyv a többi szakmabeli vizsgákkal kapcsolatban is és összesen 42 szakmával kapcsolatos példákat foglal magában. A minisztériumnak egyébként az a szándéka, hogy a többi szakmákra vonatkozólag is hasonló útmutatásokat dolgozzon ki. Ezek a könyvek egyébként hasznos útmutatók szolgálnak majd a vizsgán jelentkezőknek.

Emelni fogják a fogházi munka teljesítményét

Közhivatalok elsősorban a fogházi műhelyekből fedezik szükségleteiket

A börtönügy újjászervezéséről szóló törvény életbeléptetésével egyidejűleg átszervezik a letartóztatott intézetekben a fegyverek és foglyok által végzett munka jellegét. Eddig ezek az intézetek jórészt csak a saját szükségleteikre végezték egyes ipari cikkek készítését, míg ezután a munka értékesítésénél nagyobb komerciálításra fognak törekedni. Ezzel megfelelően szerelik fel elsősorban is a fogházakat, amelyekben ipari munkára oktatják a foglyokat. A közhivatalok utasítva lesznek, hogy szük-

segleteiket elsősorban a fogházaktól szerezzék be és így ez a kereslet a termelést felfogja venni. Kezdetben az egyes minisztériumok adják a szükséges tőkét, majd arra törekednek, hogy a termelés jövedelmező legyen. Az újításnak nagy társadalmi jelentősége van, mert egyrészt a foglyokban a munka szeretetét élesztik, másrészt a közönség véleménye is kedvezőbb lesz azokról, akik esetleg csak eltévelyelve kerültek fogházba.

Anyagi nehézségekkel küzd a temesvári tanonciskola

Harminc millió lei költséggel épült fel Temesvárott az ország legmodernebb tanonciskolája. A hatalmas, modern stílusban épített palota a város egyik büszkesége. Az épülethez méltó módon új alapokra helyezték a tanoncoktatást is, amire igen nagy szükség volt. Az utolsó 10 év alatt, egészen 1937-ig a temesvári szakmai tanoncoktatás ugyanis sok kívánnivalót hagyott hátra. A tanfolyamok mindössze három négy hónapig tartottak, a tanárok ez alatt az idő alatt is jobbra nem tartották magukat az órákat, aminek fő oka az volt, hogy fizetésük rendszeres nem volt, miután az iskola anyagi helyzete a mindenkori városvezetés kénye-kedvétől függött. Ilyen körülmények között egész nemzedékek nőttek fel a legelemibb ismeretek nélkül. A tanoncoktatásnak ez a szomorú helyzete szöges ellentétben állott a város fokozódó iparosodásával és ezzel kapcsolatosan a tanoncok rohamosan növekvő számával.

A munkaügyi minisztérium 1937 novemberében hozzáfogott a tanoncoktatás újjászervezéséhez és a város a munkakamarával, valamint a munkásszervezetekkel karöltve az osztályok számát huszonhátra emelte fel, amelyeket 1108 növendék látogatott. A fejlődés ebben az évben tovább folytatódott, az osztályok száma harminchétre, a tanárokké nyolcvanöt-re emelkedett. Az új tanonciskola minden igényt kielégít, a tisztaság és rend példája, a berendezés a legmodernebb. A múlt év október 1-én 1835 tanon-

cot irattak be a tanonciskolába. A fenti számok által megvilágított fejlődésnek csupán a pénzügyi nehézségek állnak útjában. Mint ismeretes, a vonatkozó törvény célkitűzése értelmében a tanonciskolák a várostól a minisztérium hatáskörébe mentek át. Miután azonban a munkaügyi minisztérium számára a tanonciskolák fenntartása rendkívüli megterhelést jelent, úgy határoztak, hogy az átmenet felgyorsítását valószínűleg meg és átmenetileg a város és a minisztérium közösen járulnak hozzá az iskolák fenntartásához. A gyors politikai rendszerváltozások idején azonban akadt városvezetés, amely ezt a kötelezettséget nem találta önmagára nézve kötelezőnek. Megtörtént, hogy a tanév közepén vonta meg támogatását a város és az oktatás váratlanul megakadt. A tanonciskola, amely az utolsó két év alatt, gyors fejlődésen ment keresztül, pénzügyi szempontból ma is teljesen bizonytalan helyzetben van. A fiúiskola tanóráinak havi fizetése ugyanis 155 ezer leit, a leányiskoláé pedig 32 ezer leit tesz ki, vagyis a tanév tartamára a tanári fizetések céljaira másfélmillió leire van szükség. A városvezetés a tanév kezdetekor egy millió leies támogatást bocsátott az iskola rendelkezésére. A teljes tanév biztosítására még további 558 ezer leire van szükség, amelynek elmaradása esetén az oktatás már három hónappal szabályszerű befejezés előtt, elakadna.

A temesvári főorvos a város külső kerületeibe akarja költöztetni a gyárakat

Temesvár város főorvosi hivatala legutóbb rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében minden iparvállalatot, amely húsznál több embert foglalkoztat és öt lóerőnél nagyobb energiájú gépekkel dolgozik, tulajdonosuk köteles a város külterületére költöztetni. A rendelet, amelyet egészségügyi szempontokkal támasztanak alá, Temesvár ipari körében általános feltűnést keltett. A rendelet által érintett iparvállalatok legtöbbje még akkor létesült, amikor a város belső részein is hatalmas beépítetlen területek voltak és előnyösen lehetett telket kapni. Ez volt egyik fő oka annak, amiért Temesvárott oly sok, nagyjelentőségű iparvállalat létesült. Ezeknek az iparvállalatoknak a kiköltöztetése éppenséggel nem egyszerű dolog, annál kevesbé, mert eltekintve a hatalmas átépítési költségektől, amelyeket a mai viszonyok között a gyárak nem bírnak el, telket is igen nehéz találni, mert a külső városrészeket teljesen beépítették az apró, kertes munkásházak.

A főorvosi hivatal rendeletével a kereskedelmi és iparkamara is foglalkozott és megállapította, hogy gyakorlati keresztülvitele megvalósíthatatlan. Amennyire észszerű annak szabályozása, hogy a belső területen újabb ipari vállalatokat ne létesítsenek. — állapította meg a kamara, éppoly kevésbé rendelkezhet el záros határidő, hogy valamennyi sokmillió befektetéssel létesített iparvállalat elköltözzék. A kamara annak a véleményének adott kifejezést, hogy a rendelet keresztülvitele esetén számos iparvállalat más városba költözne, ahol esetleg a termelési költségek is olcsóbbak. A kamara a fentiekre való tekintettel ragaszkodik ahhoz, hogy a meglevő iparvállalatok eddigi helyükön zavartalanul folytathassák termelő munkájukat.

Meddig érvényes a választott bírósági kikötés?

Erdekes választott bírósági ügyben hozott döntést a kolozsvári törvényszék. Moll és Viola volt kolozsvári építészeti vállalkozók alvállalkozói szerződést kötöttek Serényi brassói vállalkozóval. A szerződésben vitás esetekre válasz ott bíróság kizárólagos illetékességét állapították meg. Egy idő múlva a felek kölcsönösen megállapodtak abban, hogy az alvállalkozói szerződést felbontják és az érvénytelennek tekintik. A szerződés felbontása után Serényi a szerződés teljesítéséből származó igénytel lép fel a kolozsvári céggel szemben és az elszámolási differenciáért rendes bíróság előtt indított pert a Moll és Viola-céggel szemben. A perben az alperesek pergatóló kifogást emeltek azon a címen, hogy bár a szerződést felbontották, a szerződés érvényességének idejéből származó differenciák továbbra is választott bíróság elé tartoznak. A kolozsvári törvényszék az illetékességi kifogást elutasította, ami ellen az alperesek a táblához fellebbeztek.

BIZTOSRA MEGY.

Döcögőz odamegy a kávéházban Pöcög és azt mondja:

— A Köcsög tönkrement és most kisorsolja a bútorait. Vegyél te is egy sorsjegyet.

— Nem veszek, — feleli Pöcög, — mert, ha az én számomat találják kihúzni, mit csinálók azokkal az ócska bútorokkal?

— Egész nyugodtan megvehetsz egy sorsjegyet, nem fogsz nyerni.

— Honnan tudod azt olyan biztosan?

— Nos, én bonyolítom le a húzást.

A céhtörvény kiegészítése rendeleti úton

A munkaügyi miniszter a céhek működésére nézve három rendeletet adott ki. Az első rendelet szerint a vegyipari munkások közé sorolandók a mosodák, vasalóintézetek és vegytisztítók munkásai, míg ezen iparágak önálló mesterei a vegyipari munkások közé. A másik két rendelet a nemesfémfeldolgozó és optikai munkás, illetve munkaadói kategóriákra vonatkozik és eszerint ebbe az oszlopba a következő iparosok esnek: órássok, ékszerészek, vésnökök, ötvösök, optikusok és fogtechnikusok.

Levonják a perceptorok fizetésének egyharmadát

az általuk be nem hajtott adók fedezetére

A pénzügyigazgatóságokon minden évben megcsinálják a zárlatot és a kivetett, de hosszabb idő óta be nem hajtott összeggel a perceptorok vezetőit terheltek meg. Eddig, ez a terhelés csak szinleges volt, most azonban elrendelték, hogy a be nem hajtott összegeket, amelyekkel a perceptorok megvannak terhelve, a perceptorok kötelesek kifizetni a kincstárnak. A rendelkezés érthető felűnést váltott ki az érdekelt perceptorok körében. A perceptorokat ugyanis megterheltek az összes követelésként feltüntetett összegekkel.

Bucurestiben vannak olyan perceptorok is, akiket 80—90 millió lei hátralék megfizetésére köteleztek, de azokat a perceptorokat, akik jobban állanak, kötelezték 1—2 millió lei megfizetésére. A rendelkezés értelmében ezeknek az összegeknek a beszedését megkezdik és a perceptorok fizetésének egy harmadát levonják a fennálló tartozás fedezésére, illetve a levont összegekből egy fedezeti alapot képeznek. A pénzügyminisztérium ezt a jogot a közvagyon megőrzéséről szóló törvényre alapítja.

Csak a hat hónapot meghaladó hiteltételek esnek folyószámlái illeték alá

A pénzügyminiszter körrendeletet adott ki arról, hogy milyen esetekben vehető ki a 3 százalékos folyószámlái illeték, amelyet a belvettörvény 14. szakaszának 6. paragrafusa említ. E kérdés körül már eddig is sok vita volt, mert ha alkalmazzák, úgy a kereskedelmi és ipari cégek minden összeköttetésénél az illetéket be kell fizetni. Az említett körrendelet szerint, ha

valamely hitelétel hat hónapon túl nem nyert likviditást, akkor az folyószámlái jogviszonynak tekinthető,

mert az üzlet főjellege akkor a hitelezés lett és nem pedig az áru eladása. Ez a szabály alkalmazandó akkor, ha áru hitelezetett, míg a pénzhitel tekintetében marad a régi gyakorlat.

Figyelmeztet arra a rendelet, hogy a folyószámla jellegét nem a kölcsönösség adja, tehát

nem szükséges, hogy a számla mindkét oldalán tételek szerepeljenek. A hat hónapos időtartam a hitel megnyitásától számítódik. Az illeték alá eső összeg az a legmagasabb egyenleg, amely az illeték bejelentése és leróvása idején a számlánál megvonnható. Ha azon időn belül, amikor az illeték kirovatott, ez az egyenleg emelkedett, úgy az illetékkülönbözete a fél nőtől fog tartva befizetni. A hat hónapon belül kiemeltetett tételek az illetékmezőállapításánál nem vehetők figyelembe, mivel ezek a központi hályvegbizottság 1931. február 26-iki döntvénye szerint egyszerű áruhitelezések. Illetve ezen szabályok alá esik a szállítmányozó és árufele közötti folyószámla, a melynek tételeit előlegek, vagy hitelezések képezik.

Március 15-ig a felek minden bírság nélkül illetéket tehetnek a rendelet szerint illeték alá eső folyószámláikat.

Mérlegkészítés és az idegen valuta

A mérlegkészítés alkalmával igen sok vállalat kényes helyzetben van az idegen valutában fennálló követelések, vagy tartozások átszámítása tekintetében. Melyik az az árfolyam, amely nem rövidíti meg sem a kincstárt, sem az adózó érdekét? A kérdés már szóba került a központi pénzügyi bizottság előtt, amely úgy döntött, hogy az idegen valutájú könyvtételek helvetszámítási kulcsa; a hivatalos árfolyam plusz 38 százalék.

Ez az átszámítás reális akkor, ha a vállalat valóban a rendes kvótára kapott behozatalt engedélyt. Hogyan áll az eset, ha a vállalat a szabadforgalmi devizával kénytelenül — megfelelő kontingens nélkül — a különben legálisan engedélyezett árut behozni. Ez a kérdés az idén anvivál is aktuálisabb lett, mert a különbség külföldi fizetési egyezmény folytán a legtöbb — főleg nyugati — államból szabadon lehet az úgynevezett „szabad-kvóta” terhére árut behozni. Angliából például a kivitt gabonamennyiség értékének 40 százaléka erejéig menő árut be lehet hozni Romániába, ugvanezzel a szabadforgalmi devizával, amely az autorizált bankokhoz a gabonaeportörök útján befolyt. Ez az árfolyam jóval magasabb, mint a 38 százalékkal növelt hivatalos kurzus.

Ha már most a vállalat valamely külföldi

tartozását a pénzügyi bizottság határozatának megfelelően könyveli el, dacára annak, hogy a kérdéses tartozást szabadforgalmi devizával lesz kénytelen kifizetni, úgy magasabbra értékeli nyereségét, mint az valóban. A passzívák oldalán pedig tudatosan kisebbre értékelték a tételeket, mint azok valóban kitesznek. Természetes, hogy a kincstárnak nem ez a célja. hanem az, hogy reális mérleget kapjon és ezért lehetőséget kell adni a központi hályvegbizottság fentemlített határozatának megváltoztatására. A módosítás abban a szellemben történhetik, hogy a vállalat a valóságos kurzust állítsa be könyveibe. Gondolni kell arra, hogy ugyanaz a körülmény, amely növeli a jövedelmeit, esetleg azt csökkentheti. A vállalatok általnak külföldre — mielőtt az áru beérkezett. Ez esetben az előre kifizetett deviza, mint vagyon tárgy szerencsés, mint követelés és ez a helyzet már a nyereség csökkentésére is kihat. Tíven esetben a vállalat számára azonban más veszéllyel is jár az, ha a szabadforgalmi árfolyamon számítja ki az áru előleget. Szemben találhatia magát a Banca Nationala azon érvelésével, hogy a könyveléssel elismerte, hogy ezen áruértelt szabadforgalmi devizával akarja fedezni, tehát hivatalos árfolyamon nem kap kiutalást.

Egy sérelmesen alkalmazott rendelkezés miatt a szeszestál nagykereskedők pert indítottak a pénzügyminisztérium ellen

A szeszestálnagykereskedők és likörgyárosok forgalmi adóját az elmúlt év májusában a pénzügyminisztérium általánosságban állapította meg olyan alapon, hogy az elmúlt évi forgalmat felemelt ki cs alapján állapította meg és kötelezte az egyes cégeket, hogy az általánosságokat havi részletekben fizessék. Az általánosságok kivetéséről szóló jegyzőkönyv kézbesítésekor megépetésel állapították meg az érdekelt, hogy a hivatalos közlegek a pénzügyi év végén meglevő készletek után is kizámították az általánosságokat és április és május hónapokra is követették azt, holott ezekre a hónapokra a rendelet még nem vonatkozott.

Az érdekelt először a pénzügyminisztériumban interveniáltak és sérelmezték a kettős megadást. Minthogy az intervenció eredménytelen maradt, a pénzügyigazgatóságok foglái jegyzőkönyveivel szemben jogorvoslattal éltek és a bírósághoz fordultak. Eddig a temesvári, brassói és lugosi bíróság hozott ítéletet, amely az érdekelt cégek fellebbezésének helyt adott. A közeljövőben kerül az ügy tárgyalásra az aradi és a kolozsvári bíróság előtt is. Ha ezek a tárgyalások is kedvező eredménnyel végződnek, úgy kérni fogják az érdekelt cégek a sérelmes rendelkezés hatályon kívül helyezését.

Megalakult Szatmáron a textilipari és ruházati munkaadók céhe

A textilipari és ruházati munkaadók az elmúlt héten tartották a céh-alakuló közgyűlést. Ebből az alkalmából teljeselt az Iparos Otthon tágas terme. Az alakuló közgyűlésen a következő szakmák munkaadói vettek részt: férfiszabók, kötszerészek, köpenykészítők, varrónők, himzőnők, fehérneműkészítők, masamódók, művirágkészítők, kárpitosok, paplankészítők, gyapjúfűzők, paszománosok, kalapkészítők, sapkakészítők, fűzőkészítők, ernyőkészítők, szövők, kötöttáru szövők, kötélverők, zsinorkészítők, takácsok, drócruhakészítők és késmes-tők.

Rentea Ioan vezette le a közgyűlést. Röviden ismertette a közgyűlés célját, majd jelölő bizottságot állított össze, amely visszavonult és huszonegy szakma munkaadóiból összeállította a ruházati céh első vezetőségét. A jelölő bizottság a vezetőségi tagok összeválogatásánál különös súlyt helyezett arra, hogy a textilipari és ruházati munkaadók céhvezetőségében a különböző nemzetiségűek arányosan legyenek képviselve.

Az utóbban alakult céh egyhangulag Rentea Ioan székfoglaló választotta elnökévé. Alelnökké, ugyancsak egyhangulag, Mihail Károly székfoglaló választották. Titkár: Braun Pereac, pénztárnok: Papp István, ellenőrök: Cresneac Iosif, Jelenyik Lajos és Kiteier Ferdinand. Választmány: Ileana Constantin, Micu Iuliu, Sabou Andrei, Serban Petru, Tinta Vasile, Pop Ioan, Pop Vasile, Szeibert Adam, Buus József, Vodicska Ilonka, Mórity János, Papp Matild, Szilágyi János, Mátyás József, Braun Jenő, Tirna Zsigmondné, Gósz Mór, Grünfeld Hermina, Gross Hermina és Klein Szeréna.

FURCSA MADAR.

Krix az ócekipiacon találkozik Kraxszal, aki megkérdi:

- Egy kalitkát akarok venni.
- Minek neked a kalitka?
- Nem nekem kell, a feleségemnek.
- Minek a feleségednek egy kalitka?
- A bátyja holnap jön haza Spanyolországból és azt írta, hogy egy Murillót hoz magával.

Az inasszerződés és a segédfelszabadítás költségeinek csökkentését kéri a petrozsényi vas- és fémipari munkások céhe.

A vas- és fémipari munkások céhének petrozsényi csoportja beadványban kéri az aradi munkakamarát, hogy új rendszer szerint szabályozza az inasszerződéseket és a segédfelszabadítással kapcsolatos munkálatokat. A beadvány rávilágít arra, hogy az ipartörvény értelmében az inasszerződéseket az alkalmatosságok alapján nem lehet szerződni. Az érdekeltek mindössze a társadalombiztosítóhoz kell befizetni 30 leit és meg kell szerezniük az erkölcsi bizonyítványt, ezenkívül pedig a kérvény bélyegköltségét kell fedezni. A segédfelszabadításokat illetően, a segédeknek ki kell fizetni a munkakönyv árát, amely 300 leit tesz ki. A beadvány feltűnő, hogy a vidéken egyes helyeken a segédfelszabadítás alkalmával felmerült költségek 800 leit tesznek ki, a segédfelszabadítás költségei pedig 1000 és 2000 le között váltakoznak. Ezek a költségek oly magasak, hogy azokat az érdekeltek nem tudják elviselni és éppen ezért a munkakamara sürgős intézkedését kéri annak érdekében, hogy a költségek csökkenjenek. A beadvány a kamara közbenjárását kéri oly irányban, hogy a falvakon a községi elöljáróságok és a jegyzők kapjanak megbízatást az inasszerződések megkötésére és ezt a munkát díjmentesen végezzék el. Ha a javaslatot elfogadják, akkor az ipartörvényt ily értelemben módosítanak.

A beadványt jelenleg tanulmányozza a munkakamara vezetősége.

EGYSZERŰ MEGOLDÁS.

- A tanító nyelvtanra tanítja Móríckát:
- Mondd utánam, amit most mondok. Én nem kiáltok, te nem kiáltasz, ő nem kiált, mi nem kiáltunk, ti nem kiáltotok, ők nem kiáltanak.
 - Mire Mórícka.
 - Tanító úr, kérem, senkisé sem szól egy kukkot sem.

Mit tehetnek az állampolgársági névjegyzékből kimaradt polgárok?

Írta: Dr. MIKÓ IMRE

Az új állampolgársági törvényen vörösfonalként húzódik végig a román elem elsőbbségének alkotmányban is lefektetett gondolata s a törvény minden lehetőséget megad a fajrománoknak, hogy az állampolgársági névjegyzékbe feliratkozhasanak. Az igazságügyminisztérium már a múlt év június 5-én kiadott rendeletében felszólította a honpolgársági listából kimaradt etnikai románokat, hogy felvételük érdekében jelentkezzenek, most pedig az új törvény „elismerés útján” az országban lakó, idegen állampolgárságu fajrománoknak lehetővé teszi, hogy néhány formáságnak eleget téve, könnyen megszerezze a román állampolgárságot.

Mi történik azonban a kisebbségi magyarokkal, akiknek a párisi szerződés értelmében automatikusan kellett volna elnyerniük a román állampolgárságot, akikről az 1924-es törvény már a községi illetőség bizonyítását kérte, akik 1924-ben kimaradtak a honpolgársági összeírásból és az utólagos beírásra adott legutolsó határidőig, 1933. szeptember 1-ig sem iratkoztak fel az állampolgársági névjegyzékbe? Sajnos, ezeknek a száma olyan nagy, hogy hozzávetőleges számítás szerint a Romániában élő magyarok közül minden tíz, vagy tizenkettedik embernek nincsen rendben az állampolgársága. A magvarság illetékes vezetői számos emlékiratban hívták fel a kormány tényezőinek figyelmét erre a visszaesésre és a fajrománok mintájára újabb jelentkezési határidő kitűzését szorgalmazták. Közben a rendezetlen állampolgárságu magyaroktól megvonták a nyugdíjakat, elhelyezkedni csak a nemzeti munkavédelmi törvény keretei között tudnak, közhivatalt pedig egyáltalán nem viselhetnek.

A várva-várt állampolgársági törvény 62-ik szakasza csak azoknak a csatolt területeken élő lakosoknak a román honpolgárságát ismeri el, akik már az előző törvények alapján megszerezték azt s akik az 1924-es törvény előírásainak nem tettek eleget, azokat úgy tekintik, mintha lemondtak volna a román honpolgárságról. Addig is, amíg ez a kérdés eldőlt, szükségesnek látom, hogy számot vessünk azzal, milyen lehetőségeket nyújt az új törvény a kisebbségeknek az állampolgársági névjegyzékbe való felvételére?

Az állampolgárság megszerzésének előző lépésében ismertett módoktól eltekintve az állampolgárságu apának törvényes, vagy anyának törvénytelen gyermeke, természetes, hogy születés útján nem szeresheti meg a román állampolgárságot. Ha azonban a törvénytelen gyermekről az új polgári törvénykönyv által megállapí-

Az Ofa-konzern romániai vállalatai egy vállalatba tömörülnek

Romániában — mint ismeretes — a svájci Ofa faipari holdingnak négy vállalata működik: a Productiunea Fores ieră Regnicolară S. A., a S. A. Valea Muresului pen ru Exploatare de Lemne, a S. A. Fores ieră Valea Secu, Brassó székhellyel és a Putna S. A. Forestieră Bucuresti székhellyel. Az első három vállalat részvényitőkéje egyenként 10 millió lei, a Putnaé pedig 5 millió lei volt. Az Ofa vállalatai közgyűléseken elhatározták, hogy fuzionálnak és a fúzió tranzakciót le is bonyolították. A fúzió a Productiunea Fores ieră Regnicolară és a fúzió le bonyolítása céljából részvényitőkéjét 10 millió leiről 45 millió leire emelte fel, 7000 darab öt ezer lei névértékű részvény kibocsátása által. Ugyanakkor a brassói Ofa 200 lei névértékű részvényeit 5000 lei névértékű részvényekké vonták össze úgy, hogy a 45 millió leies részvényitőké 9000 darab 5000 lei névértékű részvényből áll. A fúzió után a brassói Ofa cégét „Regnicolară” Országos Fatermelő Részvénytársaságra (Regnicolară Societate Forestieră pe Acțiuni) elnevezésre változtatták át. Ezzel a tranzakcióval az Ofa-holding romániai vállalatai egy vállalat keretében egyesültek.

tandó körülmények között kiderül, hogy apja román állampolgár, vagy egy román állampolgár törvényesített egy kiskorú gyermeket, az illető akkor is elnyeri a honpolgárságot, ha anyja nem volt román állampolgár. Hivatalból román állampolgárnak tekintik a Románia területén született és ismeretlen szülőktől származó gyermeket is.

Az állampolgársági névjegyzékbe való beíratkozáshoz a nőknél legegyszerűbb módja a férjhezmenetel. A törvény 7-ik szakasza kimondja, hogy az asszony elnyeri férje állampolgárságát és ha ő, vagy szülei elmulasztották is a jelentkezést, férje után teljes jogú román állampolgárnak számít.

Mivel a törvény nem ad lehetőséget a kisebbségi polgároknak utólagos feliratkozásra, az elismerést pedig csak a fajrománoknak tartja fenn, a fenti esetektől eltekintve, a névjegyzékbe kimaradt kisebbségi magyar csak honosítás útján nyerheti el a román állampolgárságot. A naturalizálás feltételeit már előbb ismertettük s ezért most csak a légsúlyosabbra, a tízéves próbaidőre utalunk. Ezt a próbaidőt ugyanis a honosítási kérelem beadásától számítják, hiába élte le valaki egész életét az országban. Szerencsére azonban, indokolt esetben a 11-ik szakasz elengedi a próbaidőt. Ilyen eset, ha valaki a román hadseregben vitézségével kitűnt, vagy hasznos a román nemzetnek, ez azonban hiábavaló a hatóságok elbírálásától függ az ezért hiábavaló rá hivatkozni. Elengedi a próbaidőt annak is, aki román nőt vett el feleségül, ezt azonban a honosítási bizottság már régóta nem román állampolgár, hanem fajromán nő esetében alkalmazza s ezért ezt a pontot az állampolgársági névjegyzékbe kimaradt magyar férfiaknak csak az az elenyésző százaléka használhatja fel, aki egyes házasságra lépett. Ugyancsak ritka eset az, amikor valakit 21 éves kora betöltése, vagy fiatalabb korában házassága után egy román törvényesített, vagy akinek apja vagy férje naturalizálást nyert és az illető a kérelemből kimaradt.

Sokkal gyakoribb eset és éppen ezért fontos felhívni a figyelmet rá, hogy az, aki az ország valamely egyeteme által kiállított diplomával rendelkezik, mentesülhet a próbaidő alól. A rendezetlen állampolgárságú romániai magyarok fiai tehát ha egyetemet végeztek, így könnyebben honosíthatók. Ugyancsak hasznukra válhat az az intézkedés is, amely szerint az, aki az országban született és nevelkedett 21 éves korának betöltéséig, ha ezután egy éven belül honosítás iránt folyamodik, szintén mentesül a próbaidő alól.

Az itt felsorolt esetekben nemcsak a próbaidőt engedik el, hanem azt sem kell bizonyítani, hogy az illető és családja a megélhetéshez szükséges anyagi eszközökkel rendelkezik. Természetesen a törvény csak azt mondja, hogy a fenti esetekben elegendő a próbaidő. Az elengedés után az igazságügyminiszterhez kell fordulni, aki a kérelemtől a naturalizálási bizottságnak továbbítja, majd amikor ez a szükséges adatokat beszerzte, visszaküldi a kérelmet, amely felett végül a minisztertanács dönt, fellebbezési lehetőség és indoklás nélkül.

A folyamatban levő honosítási kéréseket a naturalizálási bizottsághoz fogják átadni, az utólagos beírás iránti kéréseket pedig már régebben elküldte az igazságügyminisztérium az illetékes járásbírókhoz elintézés végett. Azok tehát, akik az állampolgársági névjegyzékbe való utólagos beírás iránt már 1933. szeptember 1. előtt folyamodtak és minden törvényes ellentétes rendelkezéseket hatálytalanítva) a régi mondja ki határozottan, de mivel csak a régi ellentétes rendelkezést hatálytalanítva) a régi ellentétes szerzett jogait tovább érvényesíthetik. Azoknak pedig, akik a legutóbbi határidőt elmulasztották volt, ha csak férjhezmenetel útján nem lehetnek román állampolgárok, nem marad más hátra, mint a honosítás iránt folyamodni és a próbaidő elengedése vonatkozó rendelkezéseket a lehetőség szerint kihasználni.

Amikor az ipar
aranyvalutájú mesterségnek számított

KEPEK A REGI CÉH-VILÁGBOL

Ferenc császár pátense az ócskapiacn Vasárnapi körmenetek
Szakértő törvénymester alkalmazása

A céhrendszer, amely a középkor idején virágzott ki az egymesterségbeliek egymásra utaltatásából, ötszáz esztendőn keresztül uralkodó gazdasági rendszere volt Európának. A múlt század utolsó felében kénytelen volt helyét fiatal alakulatoknak átadni, de csak ideiglenesen. A különböző egyesületek és testületek, amelyek rendszerint nemcsak iparosokat, hanem kereskedőket is egyesítettek, nem feleltek meg a célnak. A „céh”-rendszer most újból visszatér, régi fényében tündököl, köntösét új díszekkel aggatják tele, lényege azonban ugyanaz maradt, mint a középkorban, az egy iparágat folytatónak külön-külön egységbe, céhbe való tömörülése.

Ferenc császár cédlevele

A mai céhrendszer természetesen különbözik a régitől, az új időknek megfelelően változásokon ment keresztül, mindkettő azonban megegyezik abban, hogy bizonyos jogokat és kiváltságokat biztosít annak, aki valamelyik céh tagja, viszont szankcióval él azokkal szemben, akik mesterséget folytatnak anélkül, hogy egy céhbe tartoznának. Különbség a két rendszer között az is, hogy a középkor csupán az iparosokat tömörítette céhekbe, ma a szellemi foglalkozások is ugyanezt a rendszert fogadták el és egyike a legkorábban megalakult céheknek az Újságíró Céh.

A régi temesvári céhekről csak igen kevés nyom maradt meg az utókor számára, mert akkoriban nem volt kötelező az ügymenetek írásban való lerögzítése. A temesvári céhek okmányainak legnagyobb része pedig a török uralom alatt elveszett, úgyhogy a város céhtörténetét csakis a magánosok kezében levő okmányok alapján lehet felgombolyítani. Az Ipari Munkaadók Szindikátusának főtitkára, Gazda József, őriz ugyan néhány pecsétet, jelvényt és levelet, a perjamosi ipartestületben is szép számmal találhatók mesterlevelek és céhpecsétek és céhládák is, pátens azonban igen kevés számmal ismernek a kutatók.

Annál is értékesebb az a királyi pátens, amely egy közismert gyógyszerész őriz egyéb nagyértékű régiségei között. Az iratot három esztendővel ezelőtt az ócskapiacn vásárolta egy öregasszonytól, aki viszont egy ismeretlen úrnak adott érte kétszáz leit. Hogy ki volt a kopott ruhás úriember, nem lehet tudni, talán nyugalmazott köztisztviselő, talán valamikor maga is gazdag ember. Műgyűjtő, aki nyomora miatt vált meg az értékes irattól...

A pátens, amelyen Ferenc császár aláírása található, negyven oldalas hatalmas könyv, pergamenlapokból összefűzve, oldaláról zsinóron óriási bíborpiros pecsét lóg, a császári jelvény. A pátens a kőműves és kőfaragó céh alapszabályait foglalja magában.

Első oldalán ott díszelg a kétfejű császársas, hatalmas karmaiban botot tart, azon a következő felirat:

„Nos Franciscus Primus Divina Favente Clementia Ausrtiae Imperator”.

Egy kőműves legény igaz története

A dagályos irállyal megírt szövegből igen érdekesen alakul ki a régi céhrendszer pátriárkális, mégis szigorú élete. Az alapszabályok a mesternek nemcsak üzleti, hanem magánéletét is kötött formák közé szorítják. Az iparosnak a pátens kibocsátásának évében, 1816-ban, ropant kellett vigyáznia a formaságokra, viszont megélhetése oly biztos volt, mint ma egy köztisztviselőé.

Az alapszabályok eltiltották ugyan az iparo-

sokat azoktól a fogásoktól, amelyek ma nagyon is ismertek és amelyeket a nagy konkurrenciaróváására írnak, viszont az a szó, hogy munkanélküliség, ismeretlen fogalom volt.

Amint azt a történelemből tudjuk, a pápaság és császárság, mint a hatalmon lévő államok főpillére, szorosan összetartozott. Jellemző erre a szövetségre a céhlevél bekezdése:

„Kontárokat pedig nem türünk”

A nehezen betűzhető írásból egy csodálatos szervezet bontakozik ki az olvasó előtt. A céhbe való belépésnek első feltétele volt, hogy a legény három évig szolgáljon és három évig vándoroljon, mielőtt mesterré lesz. Minden helyen csak hat hónapig maradhat és megérkezésekor azonnal a „Herbergen” kell jelentkeznie. A legényt a helybeli mesterek közül valamelyike alkalmazza, ha azonban nincsen a városban üres állás, pénzzel és jótanáccsal látják el és néhány napi pihenő után a legény megelégedetten folytatja útját a következő város felé, ahol bizonyára akad munka a számára.

Volt a legényeknek ezzel kapcsolatban egy igen érdekes szokásuk, amelynek nyomát Temesváron ott találjuk az Eminescu-uca sarkán levő házhoz szerelt vas-fatörzsben. A fatörzsben számtalan vasszeget látunk, amelyeket vándor mesterlegények verték be. Nem tudni miből, de a vándorlegények a vas-fatörzsbe vert szegekből megállapították, hogy van-e munka a városban, vagy nincsen. Ha nem volt, egy szeget vertek a többi mellé és tovább mentek. Minden nagyvárosban látni ilyen vasból vert emlékeket. Aradon például egy óriási lakat található az Óvár-tér felé vezető úton.

Nemcsak a legényekre, hanem a mesterekre is mindenféle kötelezettségek hárultak, amelyeket szigorúan be kellett tartani. Így, ha valamelyik céhbeli súlyosan beteg lett, a többi céhek mesterei kötelesek voltak egy-egy hetet betegágyánál tartózkodni.

Az iparnak aranyalapja van

A céheknek nagy hatalmuk volt és miután önkormányzattal rendelkeztek, ügyeikbe beleszólni senkinek nem állott jogában. A céh főmester állapította meg minden városban, hogy hány mesternek szabad működni, a mesteri jogok így idővel egyes családok birtokába kerültek, ami természetesen rengeteg visszaélésre adott alkalmat. Ez volt a céhrendszer halálának egyik főoka. A főcéhmester joga volt meghatározni, hány segéd dolgozhat a város területén és számtalanszor megtörtént, hogy a tehetségesek nem kaphattak jogot egy mesterség megtanulásához, mert tudták, hogy amúgy sincsen alkalmuk elhelyezkedni. De a visszaéléseket megelőző időkben nagy ipari virágzás volt tapasztalható a Bánságban és elsősorban Temesváron. Innen származik az a német közmondás, amely még ma is szájról-szájra jár a temesvári iparosok között:

— Das Gewerbe hat goldenen Boden.

Az iparnak aranyalapja van...

Temesvári céhjelvények

Hogy mennyire aranyvalutájú mesterségnek számított az iparosság, azt abból is láthatjuk, hogy az iparjelvényeket dúsán bearanyozták és így függesztették ki a Herbergeik falára. A temesvári Ipari Munkaadók Szindikátusának gyűléstermében ma is ott függenek a különböző iparágak jelvényei aranyportól sziporkázva. Ott

— Mindenki, aki a céhbe lép, tartozik vasárnapi körmeneten részt venni és aki ezt elmulasztja, „két florintot” fizet a céhkasszába.

A pátens ugyan megenlíti, hogy a céhnek felekezetre való különbség nélkül minden tisztességes iparos tagja lehet, viszont afelől nem intézkedik, hogy például a kálvinista vallású hogyan járjon a katolikus misét meghallgatni és hogyan vegyen részt a körmeneten.

A pátens egymás iránti türelemre inti a céh tagjait és annak példázására, hogy minden foglalkozást tisztelni kell, a következő esetet említi:

„Jövendő bántódástól félve, egy kőműveslegény azért nem mert belépni a tisztességes kőművesek és kőfaragók céhbe, mert nagyatyja baromnyúzó volt és félt a többi legények hegyes nyelvétől. Kérdést intézett a céhmesterhez, hogy mitevő legyen. A céhmester a legközelebbi ülésen az összes jelenlevők előtt szótartotta sérelmét, mire a céhbe tartozók az ifjú magaviseletére való tekintettel írást szerkesztettek, amely így végződik:

„... az ő nagyatyjoknak conditiojára és állapotjára semmit sem hajtván, a céhbe bevéteik”.

találjuk a nemes hentes céh jelvényét, az aranyozott disznót, a kovácsok és kerékgyártók jelvényét, a hatalmas kereket és alatta az aranypatkót, az asztalosok jelvényét, az aranyozott gyalut. Csupán a mészároscéh jelvénye mentes az aranyportól, üvegóra alatt művésziesen faragott kőszobor áll, amely két ökröt és egy pásztorfiút ábrázol, az utolsó hentes céh hagyatéka képpen. Ez a mesterség akkoriban ügylátszik nem volt „Goldener Boden”, a jelvény egyszerűsége erre vall.

Ugyancsak az Ipari Munkaadók Szindikátusának üléstermében találjuk a különböző céhek pecsétjét, valamint egy cédlevelet, amelyet a „Becsületes kovács és kerékgyártó céh” bocsátott ki egy Simon Mihály nevű tanulóknak. A levél így hangzik:

— Mi fő és alcéhmester és többi mestertársak mint a becsületes kovács- és kerékgyártó céh tagjai, ezennel tudomással tesszük, hogy Simon Mihály magyar pécskai születésű, rendes inaslo ideje alatt magát nemcsak híven és rendesen viselte, hanem mesterségének megtanulásában különös buzgósággal viseltet, legyen felszabadított és legénnyé felvétetett legyen. Melynek bizonyításul e tanuló levél céhünk pecsétjével és szükséges aláírásokkal ellátott. Molnár Andor főcéhmester, Bacsila János alcéhmester”.

Felebaráti kötelességből... ajánlom a hóhért

Ugyancsak a céhrendszerrel és mesterré avatással szorosan összefüggő dokumentumot őriz az aradi prefektúra levéltára. Közönséges kérvénypapírra írt feltejtetés az, amelyet egy temesvári származású, Svájcban „kitanult” hóhérmester intézett az aradi főispánhoz, kérve a megüresedett hóhéri állásba való kinevezését. A kérvényből kitűnik, hogy ezt a mesterséget belországban megtanulni nem is lehetett, úgy látszik, csupán Svájc volt már akkor is olyan szabadelvű, hogy még a hóhérok céhbe való tömörülését is megengedte. A kérvény különben szóról-szóra így hangzik:

— Tekintetes nemes és vitélő Dániel István ur Alispánhoz nyújtandó alázatos kérés a bentirtaknak Viser Ádám ur ügyvédjéhez — (A felzet, mellette idegen írással, valószínűleg az ügyvéd betűi):

„Felebaráti kötelességből...”

Tekintetes rendszeres Ispány Ur! Legkegyelmesebb Uram! Ha már a fennálló fenyegető törvények értelmében a halálos büntetések végrehajtattatni szoktak, legalább az ily szerencsétlen bűnösök végeztessenek oly alkalmas és Szakértő Törvény Mesterek kezei által ki, aki a bűnösök életét (nem cum exasperatione) hanem rögtön teljesíteni tudja, mivel tehát mostani Gyep Mester a vesztéshez nem ért és mind emiatt az Emberiség irtózatossan kinlódik a azoknak a kettős halállal kellett tudatlansága miatt kimulni, ennél fogva bátor vagyok magamat mint temesvári Szak-

A pótanyagok egész sorát varázsolja elő a tudomány csodája Hogyan használja tel az ipar a pótanyagokat?

Értő Törvény Mester bejelenteni és mivel én Schweizban eddig már többszázakat kötél, pallós, kerékkötés, nyársra húzás, bárdnyakazással mint Törvény Mester kivégeztem és ketős halált mesterségem által nem okoztam és még most ezen mesterséget folytatni kívánom, eredezem Máltóságnak engegn annál is inkább az előfordulható elvesztésre fordítani, mivel én igazságaim felmenteni és a jámbor viselkedésemről bizonyosságot állítani tudok. Hogy tehát az Emberi nemzet egy tudatlan Schintér által ne kinortasson, tovább alázatos kéréssem fellelémbe ajánlom méltó tiszteltetésű önkívén István Urnak alázatos szolgálja Schnitz József Szakértő Törvény Mester.

Eddig tart a kérvény. Hogy a Szakértő Törvény Mestert alkalmazták-e vagy sem, arról továbbhi bizonyíték nem szól. Mint kiadvány szomban igen érdekes, mert kiválgatják belőle, hogy a hóhér mesterség akkoriban igen kifizetődő foglalkozás lehetett, mert másfélórán nem alakultak volna hóhércéhek, amelvekben „Törvény Mesterré” kénezik ki az arra hivatottakat. Viszont ma ez a mesterségből és teljesen felesleges, mert igen kevés ország alkalmaz még hóhért és a pénzi munka, a villamosság ezen a téren is kiszorította a „kéművest”.

zsigmondházi Schmidt Lónci.

Az új árlejtésen

Közvetlen érdekeltségűeknek
az italmérők régi tulajdonosai.

Az elmúlt évben, mint köz tudomású, a népművelési bizottság elrendelte a falusi italmérési engedélyek új árlejtését. Ez az intézkedés főleg a közkeletű italmérőkre nézve jelentett súlyos hátrányt, mert az árlejtésen csak azok a kisbirtokosok részesülhettek, akik bizonyos mértékű földmunka mellett álltak. Azokat, akik nem bírták előggé az állam nyelvét, nem engedték, hogy részes legyenek az árlejtésben. Az intézkedés nagyon sok kisbirtokos italmérőjének megszűnését okozta. Hiszen rengeteg van olyan korszmárosok, akik emellett korszmárosok is voltak, akik italmérőket és más szellemi nem tanultak és nem is tudnak. Erre való tekintettel az aradi és aradmegyei vendéglősök szindikátusa még annak idején közbenjárta az illetékes fórumoknál a sérelmes miniszteri rendelet visszavonása érdekében. A népművelési bizottság a vendéglősök szakmai érdekképviseletének közbenjárására felfüggesztette a már megindult árlejtések felvételét, a melynek határidejét 1939. április elsején állapították meg. Most, hogy a falusi italmérési engedélyek árlejtésének határideje ismét közeledik, az aradi és aradmegyei vendéglősök és korszmárostulajdonosok szindikátusa újabb közbenjárásra késztül. Az italmérők érdekképviselete felfolyamodással áll a minisztériumhoz, kérve, hogy a mennyiben az árlejtések megtartását nem lehetne sem határon kívül helyezni, sem elhalasztani, úgy legalább vegyék azokon tekintetbe a szerzett jogokat és részesítsék előnyben az italmérési engedélyek régi tulajdonosait.

MESE.

A tehén, a kutya és a kecske annuit hallották már mesélni Oroszországról, hogy elhaláztak, hogy ők is megérik maguknak.

Először a tehén utazott oda, de pár hét múlva már visszajött.

— Na, mi van? — kérdezte a másik kettő.

— Eh, szörnyű ország — mondta a tehén — ottahogy odárcoktam, nekem este, mindenki engem akart megfajni.

Ezután a kutya utazott el, de pár hét múlva is visszajött.

— Na, mi van? — kérdezte a másik kettő.

— Eh, szörnyű ország — mondta a kutya — ki sem nyithattam a számat, mert ott csak egy kutyának szabad ugatni.

Harmadiknak elment a kecske is, de már másnap visszajött.

— Na, mi van? — kérdezte a másik kettő.

— Be se engedtek — mondta a kecske.

— Miért?

— Mert szakállam van.

A modern kor gazdasági elmélete szerint egyes nemzeteket nemcsak fegyvereik ereje és tömegeik lelkesedése emel előre, hanem bizonyos mértékig az is, hogy milyen minőségű és mennyiségű nyersanyagokkal rendelkeznek. Úgy a természetes nyersanyagok, mint egy-egy kiváló tulajdonságokkal rendelkező mesterséges újon előállított pótanyag hatalmas és erő szempontjából mérhetően jelentőségű lehet.

Ezek a pót-nyersanyagok végső célkitűzéseikben meg akarják törni a nyersolaj, gyapot, réz, gumi, stb. uralmát, ami bizonyos mértékig sikerülhet is, ugyanis amióta például a meserséges benzín és a nyersolajüzemelési gépek megjelentek a világpiacokon, azóta a község elvesztette világ gazdasági jelentőségét.

Nyersanyagban és nemes valutában szegény országok erősen rá vannak szorulva a pótanyagokra, a szintetikus benzín, a mesterséges gumi, a levegőből kivont salétrom, stb. azt bizonyítják, hogy a tudományos kémia és a módja annak, hogy mesterséges anyagokat állítson elő.

Ezidő szerint azonban nemcsak a nemes nyersanyagok keresettek, hanem a közönséges vasból is világszerte nagy a hiány. Néhány évvel ezelőtt még például Anelia erőfeszítésével tett ázirányban, hogy nélkülözni tudja a külföldi fémipari cikkek bevitelét, ma szélesre tárt kapuval várja ezeket az árukat. Angliában, Francia- és Németországban nemzetközi szervezmenyeket kének használt vasanyagok összeállítására, illetve összeváltására. Ahány külföldi szaklatot végignéztünk, egyöntetűen állapíthatjuk meg, hogy soha ilyen vastag nem volt a világban. Pedig a vastermelés fokozódott, maximumra emelkedett a vas bányászatát és feldolgozását.

A technikai és szellemi kultúra kezdetén a természetben bő mennyiségben található nyersanyagokat: a fát, fémeket, kőveket, ásványokat, stb. használták fel: később csekély kémiai beavatkozással elkészültek az üveg- és vasárgvak, az első néhány ív durva papíros. A múlt század második felében kialakuló tudományos kémia és geológia a fémek feltárásával és feldolgozásával, valamint az organikus anyagok: fehérje, cellulóze, kaucsuk, stb. vegyi átalakításával kapcsolatban számtalan olyan anyagot bocsátott az üzemek rendelkezésére, melyek révén az ipari termelés világszerte tüneményes méretekben fejlődött.

Alig huszonöt éve annak, hogy az ipari termelés területén nyersanyaghiány kezdett mutatkozni, amelye eleinte behozható pótlókat, később, a világháború idején, amikor ez az út bezárult, kémiai eljárások segítségével állítottak elő pótanyagokat. Miután a mai napig is Európában az elzárkózás gazdaságpolitikája érvényesül, a nyersanyaghiányban szenvedő országok fokozottabb méretekben, amint a múltban, rá vannak szorulva a mesterséges póanyagokra. A nyersanyagok pótlására ma már számtalan szintetikus anyag áll rendelkezésre a műanyaggyártás azon az elméleti felismerésen alapszik, hogy a természetes nyersanyagok építőköveit az organikus molekulákat mesterségesen előállított molekulákkal helyettesítik és ezáltal új pótanyagokat nyerjenek.

„A szerves kémia évszázadokon át üvegkoporsóban őrzött múmiája volt a tudománynak, melyet a rohamos méretekben előre űző technikai kultúra segített életre kelteni”. Ez a gondolat: Wilhelm Os wald szellemi hagyatékából származik, aki a tudományos kémia kialakulásától kezdve egészen a legutóbbi időkig tanuja volt annak, hogy az a 300 ezer vegyület, amelyet a szerves kémia ismer és az egy ember kultúra érdekében hasznosít, az egyetlen lehetősége annak, hogy a nyersanyaghiányt műanyagok előállítása révén enyhítse.

Az organikus nyersanyagtermelés értékei: a fa, fémek, gumi, stb. geológiai és éghajlati adottságokhoz vannak kötve, viszont a szintetikus pótanyagok előállításához szükséges elemek és vegyületek: levegő, víz, szén, mész, stb. mindenütt fellelhetők.

A fémek pótlására általában szilárd mű-

gyantákat, a textiliák pótlására pedig műselymet, műgyapjút, stb. használnak.

Elméletileg vona közásban a műanyaggyártás alig ötven éves multra tekinthet csak vissza, tulajdonképpen a természetben található organikus molekulák legjellegzetesebb csoportjainak (cellulóze, fehérje, kaucsuk, stb.) szerkezeti és molekuláris összetételét utánozza. A tudományos kémia ugyanis azt vallja, — bár ezt kísérletekkel nem igazolták be teljesen — hogy az említett anyagokat a természet formaldehidből, savakból és izoprénből állítja elő. A nagyipari műanyaggyártásnál a kemikusok ezt a folyamatot következetesen előkészítik, illetve olyan kémiai reakciókat létesítenek, mely elősegíti, hogy azonos összetételű kis molekulák sorozata osan egyesülve, nagy molekulákat alkossanak és ezáltal szerkezeti és a természetes nyersanyagokhoz hasonló pótanyagokat nyerjenek. Ez a kémiai eljárás az úgynevezett polimerizáció, mely a polikondenzációs tüneményen együtt, ami viszont két különböző molekulának a kapcsolódását, illetve a sokszorosodását jeleníti — alapja a modern nagyipari műanyaggyártásnak.

A legrégebbi és legközismertebb műanyag a bakelit, mely fenol és formaldehid egyesüléséből származik és a kémiai reakció gyorsítására a vegyületbe 10—18 százaléknál ammoniakoldatot is adagolnak. Az így létrejött olajszerű folyadék megkocsonyosodik, mely bepárlás, illetve kihűlés után szilárd lesz és bizonyos halmazállapotban igen jól préselhető, így olcsó tömegcikkékvártására kiválóan alkalmas. A mechanikai behatásokkal szemben igen ellenálló, fajsúlya csekély, jól eszergélyozható, ennek folytán a legkiválóbb műanyagok egyike. Ugyancsak igen közismert műanyag a celluloid, melynek használhatóságát azonban gyúlékonysága károsan befolyásolja.

A műszaru, másnéven a galeit, állati eredetű, illetve az úgynevezett soványtejéből kivont kazein és szójaliszt keverékéből állítja elő. A kazein és szójaliszt fehérjéből készült masszát rudakká, lemezekké és formadarabokká préselik és az így elkészített formadarabokat hetekig formalinoldatban áztatják, ami előidézi, hogy a massa műszarúvá keményedjék, másrészt ez a kémiai eljárás megakadályozza, hogy a szóbanforgó műanyagot a levegő baktériumai elbontsák. A műszaru mechanikai eszközökkel megmunkálható és nagy előnye, hogy igen szépen festhető és márványozható.

A műanyagok javarésze laboratóriumokban előállított szintetikus anyagokból (formalin, fenol, benzol, acetaldehid) készül, ezért nagyipari előállításuk igen olcsó és alkalmazásuk rendkívül kiterjedt.

A vas- és fémiparban kilincseket és bútoreket, hajlékony csöveket, azonkívül fogaskerekeket és gépalkatrészeket készítenek műanyagból. A telefon- és rádiótechnika számtalan alkatrésze, a kozmetikai ipar eddig önből készített tubusai, az elektromos ipar szigetelő anyagai és kapcsolótáblái, dísz tárgyak készítéséhez szükséges fémmárvány, stb. megfelelően póolható műanyagokból. De a műanyagok számára igen nagy alkalmazási lehetőséget nyújt az autós és repülőgéptechnika is.

Napjainkban a korszerű ipari termelés minden ágazatában sikeresen használják fel a műanyagokat, határt csupán az szab számra, hogy a mindenhol jelenlévő oxigénnel kikerülhetetlenül egyesülnie kell, ami a mesterségesen előállított anyagok elbomlását idézi elő. Ez a jelenség egyben arra is felhívja a figyelmet, hogy a természetes nyersanyagaival szemben a pótanyagok, ha egy ideig kielégítően helyettesítik a fémeket, porcellánt, stb., élettartama nem korlátlan és az említett természetes nyersanyagok minden vona közásban megfelelően még ma sem helyettesíthetők pótanyagokkal.

PONTOS VÁLASZ.

A kísérletől megkérdezi a tanítónéni:

— Mondd csak Erzsike, megtudnád-e mondani, hogy mire kell a szívkamra?

— Hogyne tudnám. Oda jár hálai a lélek.

Per az Aviaticai Alap és a Telefon-társaság között

A Nemzeti Aviaticai alap és a Telefonszolgáltatás közötti per van folyamatban, amelynek tárgyában a napokban dönt a bucarestii ítélőtábla. Az Aviaticai Alap megköveteli a Telefonszolgáltatástól, hogy nyugtáit és számláit repülőbérlettel lássa el. Ezzel szemben a társaság hivatkozik az állammal kötött koncessziós szerződésre, amely szerint minden illeték alól mentességben részesül. Ezzel szemben a Nemzeti Aviaticai Alap önálló, autonóm jellegre hivatkozik és arra, hogy nem tekinthető a repülőbérlet szorosan vett állami illetéknek. A Telefonszolgáltatás egyelőre lerója a repülőbérletet, de ugyanakkor egyetlen nyugta esetében megbírságot is hagyta magát, hogy ezzel provokálja a bírói döntést. Az ilfovi törvényszék az Aviaticai Alapnak adott ígért, míg a felfolyamodás tárgyában a napokban dönt az ítélőtábla.

Új mértékhitelítési törvény

A Hivatalos Lap január 20-i számában megjelent új mértékhitelítési törvény szerint három esztendőn keresztül összesen 25 millió lei külön illetéket szednek a víz-, gáz- és hőmérők, valamint manométerek és vácuummérők hitelítésénél. Az új illetékekből beszerezendő összeget a Nemzeti Igazgatóság számára építendő új palota céljaira fordítják.

Részvénytársaságok könyvei csak román nyelven vezethetők

Hogyan intézkedik az új kereskedelmi törvény a könyvek közzétételéről?

A kötelező könyvvezetés kérdése napirendre került annak folytán, hogy a bélyeg törvény és a repülőbérlet törvény intézkedései között eltérés van a kiskereskedők és kisiparosok könyvvezetési kötelezettségét illetően. A kérdés nem nyert eldöntést az új kereskedelmi kódexben sem, amelynek 37-ik szakasza intézkedik arról, hogy milyen könyveket kell a kereskedőnek vezetni. A törvény azonban nem tartalmaz megkülönböztetést a kereskedelmi vállalat nagyságának szempontjából. Az említett törvénysszakasz szerint, 1939. május 1-től, tehát a kereskedelmi törvénykönyv életbeléptétől kezdve, háromféle könyvet kell minden kereskedőnek vezetni: napló, leltár és másolókönyv, amely utóbbi a levelek másolata kerül. A főkönyv vezetését a kereskedelmi törvénykönyv csak a részvénytársaságok és a bankok tekintetében teszi kötelezővé. A részvénytársaságoknak ezenkívül vezetniük kell: 1. részvénykönyvet, amely kimutatja név, lakhely, részvénytulajdonos és tényleges befizetés feltüntetésével azt, hogy kik a részvényesek, 2. közgyűlési jegyzőkönyvet, 3. igazgatósági ülés jegyzőkönyvét, 4. ha ilyen van, az igazgatósági választmány külön jegyzőkönyvét, 5. a felügyelő bizottság üléséről jegyzőkönyvet, amelybe bevezetendő az egyes bizottsági tagok észrevétele, 6. kötvények feljegyzésének könyvét.

Az új kereskedelmi törvénykönyv szerint a részvénytársaságok, valamint a korlátozott felelősségű társaságok könyveibe csak román nyelven vezethetnek. Ez vonatkozik tehát az igazgatósági ülésekről felvett jegyzőkönyvekre. Megjegyezzük, hogy a kereskedelmi törvénykönyv 142-ik szakasza szerint a részvénykönyvbe csak névre szóló részvények vezethetők be — a dolog természete szerint is. — Az új kódex a bemutatásra szóló részvényeket megszüntette. A korlátozott felelősségű társaságoknál a részvénykönyvet a társasági névkönyv pótolja, amelybe az egyes tagok neve kerül.

A kereskedelmi törvény, még az alkuszoknál, (közvetítők) rendeli el a könyvvezetést és pedig ezek tartoznak ügyveleikről könyvet vezetni, amely időbeli sorrendben tünteti fel a kötött ügyleteket és a megállapodások rövid adatait. A bizományos és általában az, aki más bizományba vesz, tartozik egvéként külön könyvet vezetni úgy, amint az a bizományi törvényben is el van rendelve. Ezek azok a könyvek, amelyeket a kereskedelmi törvény a különböző kategóriákra nézve kötelezően előír.

Förhetetlen táblázat gyártására részvénytársaság alakult

Triplex Româna S. A. cég alapította Bucurestiben Triplex-rendszerű fürhetetlen táblázat gyártására részvénytársaság alakult 2 millió lei részvénytőkével. A vállalat fő részvényese Radu Raineck 800 ezer lei tőkével. Az első igazgatóság tagjai T. A. Davila, Radu Raineck, S. Granov B. Axel és Stan Ionescu.

A tőkekamatadó fizetésének kérdése a semmitőszék előtt

Ervényes-e olyan szerződés, amely szerint az adóst terheli a tőkekamatadó

Az egyenesadótörvény 28. szakasza kifejezetten felemlíti, hogy a tőkekamatadó a hitelezőt terheli és minden ezzel ellentétes megállapodás érvénytelen. A törvénynek ez a rendelkezése logikus, hiszen a kölcsönügyletekből származó kamat a hitelező jövedelme és minden jövedelmi adót azt terheli, aki a jövedelem birtokába jut. Az idők folyamán mégis kialakult egy gyakorlat, hogy a felek között létrejött kölcsön-szerződésben oly intézkedés történik, hogy a tőkekamatadó az adósra hárul. A törvénykezés elé több ízben került olyan ügy, amelyben az adós visszakövetelte az általa fizetett tőkekamatadót, hivatkozással az adótörvény 28. szakaszára.

Az ügyek egyrésze egész a semmitőszékig jutott és általában egységes volt a semmitőszék által is követett joggyakorlat, amely szerint az adótörvény csak az adókötelesek és a kincsar közötti viszonyt szabályozza, tehát az a felek megállapodásaira — mint pénzügyi jellegű törvény — ki nem hathat. Ezek szerint az adósoknak az általuk fizetett tőkekamatadók visszatérítése iránti keresetét a bíróságok elutasították. A következetes joggyakorlat után feltűnést keltett, hogy hasonló ügyben a semmitőszék csütörtökön véleményeltérésben maradt és így az érdekes kérdés a semmitőszék egyesített tagozata elé került.

Milyen feltételek mellett kaphatnak mester-, illetve munkakönyvet az állampolgársági listából kimaradt iparosok és munkások

Az aradi munkafelügyelőségre leirat érkezett a minisztériumból, amely az iránt érdeklődik, hogy a munkafelügyelőség mellett működő úgynevezett ad hoc bizottság elkészül-e február elsejéig a régi munkakönyv, illetve mesterkönyvek becserélésével és kiadásával. A munkálatok Aradon az utóbbi időben szépen haladnak előre, azonban, a jelek szerint, február elsejéig az említett bizottság nem készül el azokkal. Maguknak a kérvényeknek letárgyalása belenyúl még a februárba, a könyvek kiosztása pedig még február első felén túl is tart. A munkafelügyelőség véleménye szerint azonban a becserélési és a kiosztási munka március elsejéig feltétlenül befejezést nyer.

A munka- és mesterkönyvek kiadásával kapcsolatban felmerült többek között azoknak a munkásoknak, illetve iparosoknak a kérdése, akik nem rendelkeznek állampolgársági bizonyítvánnyal. Az ügyek elintézésének egy részét ugyanis az is hátráltatta, hogy a régebben kinevezett szakmai bizottságok nem tudták, hogy ilyen esetekben mit csináljanak. Most

újra érdeklődtek a munkaügyi minisztériumban, ahol megadták a szükséges utasításokat.

Ezeknek megfelelően azon munkások, vagy iparosok esetében, akiknek nincs meg az állampolgársági bizonyítványuk az ad hoc bizottság kiadhatja a munka, illetve mesterkönyvet, ha a kérvényező katonai könyvecskét tud bemutatni arról, hogy a román hadseregben tényleges katonai szolgálatot teljesített. Ennek hiányában kiadhatók a képesítési iratok abban az esetben is, ha a kérvényező illetőségi bizonyítványt mutat fel. Vannak ugyanis olyanok, akik illetőségüket ugyan tudják igazolni, de formai okokból, vagy mulasztás folytán kimaradtak az állampolgársági névsorból. Ezek szintén megkaphatják a képesítési iratokat.

Végül esetben a bizottság kiadja a képesítési iratokat azoknak is, akik az illetékes községi bizonyítvánnyal tudják igazolni, hogy bár az állampolgársági névsorban nem szerepelnek, elvett tesznek azoknak a feltételeknek, amelyekhez a törvény a román állampolgárság megszerzését köti.

Népes gyűlésen foglalkozott Marosvásárhely iparossága a tanoncotthon kérdésével

Socol Victornak, a marosvásárhelyi tanoncoktatás egyik vezetőjének a kezdeményezésére az iparos munkaadók közül mintegy hatvanan az elmúlt napokban gyűlést tartottak. A gyűlés résztvevői elhatározták, hogy mozgalmat indítanak egy tanonciszkola létesítésére. A jelenlegi helyzet ugyanis az, hogy Marosvásárhelyen, ahol mintegy ezer tanoncot tartanak nyilván, a tanonciszkolának nincs önálló épülete és így évről-évre csak a legnagyobb nehézségek küzdésével lehet ideiglenesen megoldani az évi tanoncoktatás kérdését.

A gyűlésen résztvevő iparosok egyhangúlag kimondták, hogy szükségesnek tartják egy önálló tanonciszkola felállítását. Ezért felhívással fordulnak az összes iparosokhoz és kereskedőkhöz, hogy járuljanak hozzá a tanoncotthon költségeihez. Az eddigi elgondolás szerint minden olyan iparos és kereskedő, aki tanonc nélkül dolgozik, heti öt lejjel járulna hozzá az épület megépítéséhez. Az inast foglalkoztatók viszont minden tanonc után szintén heti öt lejjel kötelesek fizetni. Ilyen módon hat hónap alatt sikerül összehozni 120 ezer lejt, ami — megfelelő állami hozzájárulás mellett — elegendő lenne egy iskolaépület felépítéséhez. A közgyűlés 11 tagú bizottságot választott az elgondolások megvalósítására.

Csak az a mester vehet fel tanoncot, kinek mesterkönyve és iparendelvénye van

A tanoncszerződés időtartama legalább három és legfeljebb négy esztendő, amit a munkakamaránál törént bejegyzésről számítanak. A szerződés három példányát az alkalmazásról szóló mitott egy hónapon belül be kell mutatni a kamarának, mellékelve a tanonc állampolgársági, születési és iskolai bizonyítványát, amely utóbbi legalább négy elemi iskolai végzettséggel igazol. A próbaidő a szerződés bemutatásától számított három hónapon lezár és ha a tanonc nem felel meg, akkor ezt négy, de legkésőbb hat hónapon belül közölni kell a szülővel, vagy gyármal és a munkakamarával, mert ellenkező esetben a mester felelős a tanonc hiányos kiképzéséért. Osakik az a mester vehet fel tanoncot, akinek mesterkönyve és iparendelvénye van. Ő tartozik fizetni a bejegyzéshoz járulékat, az iskolázatás és tan-

szerek költségét is, a tanoncot pedig csak szakmájában foglalkoztathatja. Ezen a mester 15 napos szabadságot köteles engedélyezni a tanoncnak, ezen felül pedig köteles megfelelő időt biztosítani az iskolai előadások leforgatására is.

A pénzügyigazgatóságok még elfogadnak egyenértékűvallomásokat

Az illetékegyenérték kivetése a közeljövőben megkezdődik az 1939-40. költségvetési évre. Az erre vonatkozó vallomások beadásának határideje január elsején lejjel, ugyan, azonban a pénzügyigazgatóságok még elfogadják azokat. Az illetékegyenérték kulcsa 0.2 százalék és a részvénytársaságok ingatlanvagyonát után fizetendő, kivéve, ha az ingatlanvagyon vállalkozási célokat szolgál.

A nemzetgazdasági miniszter rendeleire statisztika készült Marosmegye gazdasági életéről

A nemzetgazdasági minisztérium rendelkezése a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara a napokban fontos adatgyűjtési munkálatok elvégzésére szólította fel a helybeli érdekképviseleteket. Az erre vonatkozó körlevél azt kéri az érdekképviseletek vezetőitől, hogy tegyenek jelentést elsősorban a kereskedelem mai helyzetéről, mind a nagy, mind a kiskereskedelem különleges szempontjainak figyelembevételével, különös tekintettel az élelmiszer, a falvak szükségletére szánt árucikkek, rövidárú cikkek árullamzására. Ha az árak emelkedtek volna az elmúlt év folyamán, rá kell mutatni arra, hogy az ár-emelkedést mi okozta: szállítási nehézségek, adók, illetékek emelése, vagy más körülmények játszottak közre az ár-emelkedésben. Mik a behozatal nehézségei? Arra is adatokat kér a kamarán keresztül a minisztérium, hogy milyen a városi és falusi lakosság vásárlóképessége foglalkozási ágak, ese leg társadalmi rétegzettség szerint. A falusi lakosság szempontjából fontos annak tisztázása, hogy a gazdátársadalom az ősermelési cikkek árából tudja-e fedezni napi szükségleteit? Végül a tőke forgalmáról, a pénzpiac helyzetéről, a tőkének új vállalkozások támogatásával való szerenéről is felvilágosítást kér a minisztérium s fel kell tüntetni, mi az oka annak, ha a tőke visszavonul a piacról. Az érdekképviseletek a hónap végéig kötelesek megadni felvilágosításait, amelyeknek anyagát a kamara vezetősége dolgozza fel és juttatja el a nemzetgazdasági minisztériumhoz.

Fuzionáltak a Wurm Testvérek Rt. és a Tegar Bucurestii szigetelőanyaggyárak

Wurm Testvérek Rt. és a Tegar S. A. R. bucurestii szigetelőanyaggyárak Wurm Testvérek Rt. cég alatt fuzionáltak. A fuziót az 1938. december 15-én lejárt mérleg alapján hajtották végre. A Wurm Testvérek részvénytőkéjét a fuzió lebonyolítása céljából 15 millió leiről 23 millió leire emelte fel, mert 2 millió lei névértékű Tegar-részvény már a Wurm Testvérek Rt. birtokában volt. A Wurm Testvérek Rt. december 15-i mérlegében 15 millió lei részvénytőke mellett 1.738.452 lei tiszta nyereséget mutatott ki. A Tegar S. A. R. 10 millió lei részvénytőke mellett 1.482.519 lei tiszta nyereséggel zárta 1938. december 15-i mérlegét. A fuzionált vállalat igazgatóságának elnöke Alexandru Zănescu, tagjai Sacha Roman, Ludwig Wurm, Ion Lambrino, Părvu Boerescu, Emil Wurm mérnök, N. Raiceviciu és Virgil Christodulo. A Wurm Testvérek Rt. testvérvállalata a hasonló nevű prágai vállalatnak. A Tegar viszont a Wurm Testvérek csehországi kolini üzemeit a prágai Berg- und Hüttenwerks A. G. vásárolta meg és így tulajdonképpen a fuzionált bucurestii vállalat is a prágai Berg- és Hüttenwerks A. G. érdekeltségébe került.

ILLUZIO.

Kohnt megszólítja Grün:
— Milyen csomag van a kezében?
— Ez — feleli Kohn — egy nagyon kitűnő szer tengeribetegség ellen.
— Mi az, te utazó?
— Nem, de én az illúziók embere vagyok.

Változás a Prochaszka-konzernhez tartozó dettal furnírgyár vezetésében

A Prochaszka-konzernhez tartozó dettal furnírgyárból, amely közel tízéves fennállása óta jelenős fejlődésen ment keresztül, dr. Rupchich László, aki a vállalatot megalapította és a vezető, kivált és Budapestre költözött, ahol részese-dést vállalt a Magyar Lemez- és Furnírgyárnál és a gyár ügyvezető igazgaója lett. A dettal furnírgyár igazgaói állását Szakmáry László vette át, aki Prochaszka Jenő mérnökkel együtt fogja irányítani a vállalat vezetését.

IS UNJA.

— Adolf, az új amerikai filmcenzor egyik programja a filmszínház kurtitása.
— Igaza volt.

Növekedett a Banca Nationala aranykészlete

A Banca Natională, amint már közöltük, ezévi közgyűlését február 19-én tartja meg. A mérlegel kapcsolatos zárómunkálatok rövidesen befejezést nyernek úgy, hogy a Jegybank igazgatósága egyik legközelebbi ülésén állapítja meg az 1938. évi mérleget, amely február első napjaiban jelenik meg az igazgatóság jelentésével együtt.

A Jegybank 1938. december 24-i havi jelentésének adataiból megközelítőleg már teljes képet alkothatunk a Jegybank 1938. évi működéséről.

Az 1938. évet, amint az 1938. december 24-i utolsó havi kimutatás és az 1937. évi mérleg adatainak összehasonlításából megállapítható, gyökeres változást jelentett a Banca Natională hitelpolitikájában: a Jegybank egyrészt a bankjegyforgalom fedezett szaporítása, másrészt a kereskedelmi váltótárca nagyarányú növelése útján lényegesen nagyobb mértékben állott úgy a nemzetgazdaság, mint a nemzetvédelem szolgálatára.

TÖBB, MINT TIZENEGYFÉLTÉR KILOGRAMMAL NÖVEKEDT AZ ARANYKÉSZLET

A Jegybank szinaranykészlete az 1938. évben rekordemelkedést ért el. A december 24-i havi jelentés szerint a Banca Natională szinaranykészletének értéke 18 milliárd 189 millió 811.008 lei, ami 1 milliárd 732 millió 26.126 leies emelkedést jelent. Az arany 153.333.33 leies hivatalos árát véve figyelembe, ez az emelkedés azt jelenti, hogy

a Banca Natională szinaranykészlete 1938-ban 11,295.8 kilogrammal 118,629.1 kilogramra növekedett,

míg 1937-ben a szinaranykészlet növekedése 5.801.9 kilogramot tett ki.

A BANKJEGYFORGALOM EMELKEDESE

A forgalomban levő bankjegyek összege az 1938. évben 5 milliárd 765 millió 156.375 lejellel 35 milliárd 155 millió 49.935 leire növekedett. A bruttó bankjegyforgalom (a látraszóló kötelezettségek végösszege) 8 milliárd 50 millió emelkedést mutat. A bankjegyfedezeti arány az 1937. év végén mutatózó 40.60 százalékkal szemben 37.44 százalékra csökkent, ami azonban még mindig 2.44 százalékkal magasabb, mint a stabilizációs törvényben előírt bankjegyfedezeti arány.

KÖZEL HATMILLIÁRDDAL EMELKEDETT A KERESKEDELMI VÁLTÓTARCA

Az előző évek hiteldeflációjával szemben az 1938. év jelentős változást hozott. Az 1938. évi utolsó havi kimutatás szerint, a Banca Natională kereskedelmi váltótárcája 11 milliárd 520 millió 399.385 lei, ami 5 milliárd 678 millió 226.707 lejellel, vagyis közel száz százalékkal több, mint volt 1937. év végén.

Jelentős mértékben emelkedett a lombardhitelek összege is. Az 1937. december 31-i mérleg szerint a lombardhitelek összege 151.473.530 lei volt, míg az 1938. év végén 1.381.750.102 leit tett ki; az emelkedés 1 milliárd 230 millió lei.

A lombardhitelek összege tehát több, mint tízszeresére növekedett.

Ha a kereskedelmi váltótárca és a lombardhitelek összegét figyelembe vesszük, megállapíthatjuk, hogy amíg az 1937. év végén a két ki-helyezés összege 5 milliárd 993.4 millió volt, addig az 1938. év végén már 12 milliárd 902 millió volt a két számla összege, vagyis közel hét milliárd lejellel többet többet folyósított a Jegybank a magángazdaságnak az 1938. évben, mint az 1937. esztendőben.

TÖBB, MINT EGYMILLIÁRD LEI ÉRTÉKŰVEL NÖVEKEDT A JEGYBANK ÉRTÉKPAPÍRALLOMANYA

Jelentős változások mutatkoznak a Jegybank értékpapírallomanyában is. Az 1937. évi mérlegben a Jegybank értékpapírallomanya és az állami pénzintézeteknél levő érdekeltségek összege 1 milliárd 27 millió 17.529 lejellel szerepel. Az 1938. év végén már 2 milliárd 154 millió 51.871 leire emelkedett ez az összeg. Az állami alapítású hitelintézeteknél további 400 millió leit

fizetett be a Banca Natională az elmúlt évben, a tőzsdén pedig 750 millió lei értékben vásárolt értékpapírokat.

A BRUTTÓ NYERESÉG

A Banca Natională várható üzleteredményére következtethetünk a bruttó nyereség alakulásából. Az 1938. december 24-i havi kimutatás szerint a bruttó nyereség 368 millió 614.203 lei volt. Az 1937. évi bruttó nyereség 363.425.784 leit tett ki. Emelkedett tehát a bruttó nyereség, ami természetes is a kereskedelmi váltótárca nagyarányú növekedése következtében. Az adminisztrációs költségek, amelyek az 1937. évben 167.579.584 leit tettek ki, az 1938. december 24-i kimutatás szerint 219 millió 737.915 leire emelkedtek. Tőzsdei körök szerint a Banca Natională ezévi is a múlt évi osztalékot, vagyis részvényenként 300 leit (10 százalék) fog fizetni a részvényeseinek.

Amikor nagyobb összegeket tiltanak le adóba, mint amennyi az állam követelése

A pénzügyminiszter értesült arról, hogy sok esetben, amikor a hátralékos adót a kincstári közegek letiltás útján hajtják be, sokkal nagyobb összegeket tiltanak le a háztulajdonos bérlőinél, vagy a kereskedő adósánál, mint amennyit az illető adóhátraléka kitesz. Megtörténik olyan eset, hogy valamely háztulajdonos adótartozása fejében a kincstári közegek letiltották az összes bérlőknél az összes házbértartozásokat. Más esetekben a kereskedő adótartozásai fejében letiltották a kereskedő összes künnlevőségeit, dacára annak, hogy az adótartozások csak jelentéktelen részét tették ki a letiltott követeléseknek. Ez az eljárás annyival súlyosabb, mert az orvoslás jogi nehézségekkel jár. A fellebbezésnek csak szigorúan meghatározott esetekben van halasztó hatálya, a pénzügyminiszternek pedig rendszerint nincs joga adminisztratív úton intézkedni a feloldás iránt. Ezért is feltétlenül szükségessé vált az adóbehajtási törvény idevonatkozó szakaszainak részletesebb kifejtése, mert a kincstár sem kívánja azt, hogy például egy kereskedő egész üzletének folytatását veszélyeztesse az ilyen letiltási rendszer. Minden valószínűség szerint a pénzügyminiszter erre vonatkozóan legközelebb utasítást fog adni, amelyben a kincstár érdekeinek megvédése mellett az adózók javára fog intézkedni.

Beszámoló a kolozsvári munkabíróság működéséről

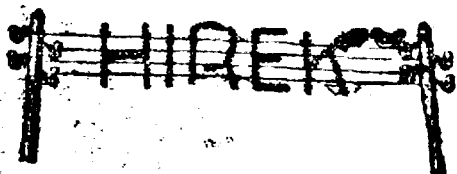
A munkakamarák megszervezéséről szóló törvény köztudomásulag minden ilyen intézmény mellett külön bíróságot létesített azzal a határozott céllal, hogy a munkáságnak és az iparosoknak ingyenes jogsegélyt nyújtson.

A kolozsvári munkakamara mellett létesült munkabíróságot három közismert kolozsvári jogász: dr. Fodor Al., dr. Anton Mihail és dr. Blaga Aurel vezetik.

A munkabíróság az elmúlt év folyamán összesen 5248 tárgyalást tartott, beleértve azokat a pereket is, melyek innen a törvényszék elé kerültek. A bíróság előtt folyó perek 80 százalékát a munkások nyerték meg.

A büntetőperek az elmúlt évekhez viszonyítva, jelentősen emelkedtek, amit azzal magyaráznak, hogy tavaly óta jóval nagyobb szigorral alkalmazzák a szakmai képesítés, a vasárnapi munkaszünet, a munkaidő, a belföldi munkavédelem kérdésében és egyéb hasonló természetű ügyekben hozott törvények és rendeletek betartását, melyeknek áthágásáról kihágási jegyzőkönyveket vettek fel.

Értékpapírtulajdonosok! Imprimatul de Inzestrare és mindenféle bel- és külföldi értékpapírjaikat, sorsjegyeiket jelentsék be ellenőrzésre, mert a nyeresemények elévülnek. Postai megkeresésnél válaszbélyeg kéretik. Stefan Márkus, Arad, Regele Ferdinand-út 39. szám

AZ IPAROS

Megjelenik minden második pénteken.

Előfizetési ára egész évre intézményeknek és nagy cégeknek 1000 lei, félre 500 lei. Iparosoknak egész évre 300 lei, félre 150 lei, negyedévre 75 lei.

Redacţia şi administraţia — Szerkesztőség és kiadóhivatal — Redaction und Administration: Hirdetések négyzetcentiméterre 6 lei. Éves kötetért árcedmény.

Arad, Căminul Industrişilor — Iparos Otthon. Strada Braşianu 18.

— Jogutód engedélyezés nélkül nem érvényesítheti elődje követelését. A semmitőszék az üzletátruházás körébe vágó érdekes ügyet tárgyal. A Schindler-féle svájci felvonógvár fióktelepet létesített Bucurestiben, amely előbb mint beéti társaság működött, majd részvénytársasággá alakult át. Mint részvénytársaság egyik vevőjét, aki azt a kifogást emelte, hogy a részvénytársasággal jogviszonyban nincsen, mert betéti társaságtól vásárolt és a felperesi részvénytársaság nem úgy lépett fel, mint az előző cég engedélyese. Az ilfovi törvényszék kimondotta, hogy a cég társasági formájának megváltoztatása által új cég keletkezett, amely csak engedély útján léphet az előző cég követeléseinek tulajdonába. Így a kifogás folytán a keresetet elutasították. A bucuressi ítélőtábla az ítéletet helybenhagyta és ezután került az ügy a semmitőszék elé, amely február 3-án hirdette az ügyben ítéletet.

(—) MEGALAKULT A TEMESI HELYTARTÓSÁG FOGTECHNIKUSAINAK CÉHE. A Temesvárott tartott alakuló gyűlésen a fogtechnikusok szaknem teljes számban megjelentek és Prexl Rezső elnöksége alatt kimondották a cég megalakulását. Kleininger István ismertette az alapszabályokat, majd a következő vezetőséget választották: Prexl Rudolf, Berdiceanu Alexandru, Kleininger István, Kleits Károly, Maiwurm András, Risties Pál és Megyeri László. A jogi személyiség elérése körüli munkátok elvégzésével megbízták Kleininger Istvánt és Megyeri Lászlót. Ellenőrök lettek: Wratny József, Gimpl József és Névcos Livius hites könyvvizsgálók. Utána a vezetőség saját kebeléből megválasztotta Prexl Rudolfot elnöknek, Berdiceanu Alexandrut alelnöknek, Kleininger Istvánt titkárnak és Megyeri Lászlót pénztárosnak. A megalakulás után a jelenlevők testületileg beléptek a Nemzeti Újjászülés Arcvonalába és egyhangú lelkesedéssel bókoló táviratot intéztek a király öfelségéhez egyben táviratilag üdvözölték a miniszterelnököt, a munkaügyi minisztert és Marta Alexandru dr. királyi helytartót.

Nem a munkafelügyelőseg hatáskörébe tartozik a vállalatok átminősítése

Elvi jelentőségű ítéletet hozott az aradi törvényszék egy egészségügyi kihágás ügyében. A törvényszék ugyanis kimondotta, hogy valamely vállalatnak minősítését, például egy vendégipari üzemnek kocsmává való minősítését nem a munkafelügyelőseg végezheti el, hanem a törvény értelmében a munkafelügyelőseg mellett működő ügynevezett paritásos bizottság. Az ügy részletei a következők:

Korányi Jenő aradi sörözője és bodegája ellen a munkafelügyelőseg kihágási jegyzőkönyvet vett fel azon a címen, hogy vasárnap délelőtt nyitva tartott. A kihágási jegyzőkönyv felvételét a munkafelügyelőseg azzal indokolta, hogy Korányi Jenőnek kocsmája van, a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény értelmében pedig a kocsmák vasárnap délelőtt 12 óráig nem tarthatnak nyitva.

Az ügy bírság kivétel céljából a munkabírság elé került, ahol Korányi Jenő azzal védekezett, hogy neki nem kocsmája, hanem sörözője, illetve bodegája van. A munkabírság helyt adott ennek az érvelésnek és a kihágási jegyzőkönyvet megsemmisítette. Egyben pedig kimondta, hogy az az engedély, amelyet a munkafel-

ügyelőseg 1938. február 5-én 3921. szám alatt Korányi Jenőnek kiadott és amelyben ennek vendégipari üzemét kocsmának minősítette, érvénytelen, mert a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény 209. szakasza értelmében erre a minősítésre nem a munkafelügyelő, hanem a munkafelügyelőseg mellett működő, ügynevezett paritásos bizottság hivatott. Mivel tehát ez az engedély érvénytelen, Korányi Jenő már régebben, 1934-ben, 303. szám alatt kiadott engedélye érvényes, amely megállapítja, hogy üzeme söröző és bodega. Egyébként az aradi főorvosi hivatal is 1938. április 6-án kelt 250. számú határozatával szintén sörözőnek minősítette Korányi Jenő üzletét. A vasárnapi munkaszünetről szóló törvény 7. szakaszának d. pontja és a törvény végrehajtási utasításának 10. szakaszában foglalt 5. pont értelmében a sörözők vasárnap egész nap nyitva tarthatnak.

A munkabírság ítélete ellen a munkakamara fellebbezést jelentett be a törvényszékhez, amely azonban a munkabírság indokolását teljes egészében magáévá tette és a fellebbezést elutasította. Az ítélet jogerős.

— Vámnál elárverezett áru után is fizetni kell a forgalmi adót. A pénzügyminisztérium múlt évi márciusi rendeletében 45 napot engedélyezett az exportőröknek, hogy a forgalmi adót a vámnál levő áru után fizessék meg. Amennyiben az áru 45 napnál tovább fekszik a vámhivatalnál, az eladható. A pénzügyminiszter újabb rendelete szerint a vé elárnak a tulajdonos nevére történő kiszolgáltatásánál nemcsak a vámköltségeket kell levonásba hozni, hanem a forgalmi adót is, mert másként az állam megrövidülést szenvedne.

— Forgalmi adó alóli mentesség. A forgalmi adó helyes alkalmazása végett a pénzügyminiszter körrendeletet küldött a pénzügyigazgatóságoknak, amelyben közli, hogy a belföldön készült asztalterítők, törülközők, zsebkendők, akár egy színben, akár mintázva, mentesek a forgalmi adó alól, mivel a nversanyag — a gyapjú — behozatalánál le lett fizetve a forgalmi adó. Ugyancsak intézkedés történt, hogy a szeszgyártásnál visszamaradó cefre, amelyet állattáplálékra vásárolnak, mentes legyen a forgalmi adó alól.

— A MUNKAADÓK A KÖTELEZŐ TANONCOKTATÁS ELLEN. Egyes munkakamarák azzal a követeléssel fordultak az iparosokhoz, hogy minden három munkás után egy tanoncot vegyenek fel. Az illető munkakamarák területén levő iparosok sérelmesnek tartották ezt az intézkedést és a munkaügyi miniszterhez fordultak, aki legközelebbi rendeletet ad ki arról, hogy tanonctartásra az iparosok nem kötelezhetők.

— A múlt évi faexport. A Faipari Szövetség kimutatást adott ki a múlt év forgalmáról. Az adatok a január—szeptemberi hónapokra a következők: tonnákban — a következő volt: tűzifa: 108.178, deszka 400.297, faragottfa 55.212, banjofa 23.007, papírkészítésre alkalmas fa 21.706, ládafa 12.557, donga 3569, traverszek 1746, furnírelem 882, panei 3134. Az itt közölt kivitel 18 százalékkal kisebb, mint a megelőző évi és nagyobb, mint az 1935. évi kivitel. A tűzifakivitel 8697 vagón 1937. évi kivitelről 10.818 vagónra emelkedett és ebből a mennyiségből 10.058 vagón ment Magyarországra, 681 vagón Németországra.

Emlékszel-e kedves?

Írta: BERKES IMRE.

I.

Szikora Tamás talán akkor aratta élete legnagyobb sikerét. Verseket írt Keresztes Irén polgárista kiesesszony emlékkönyvébe. Igaz, hogy a verset az önképezőkörben Noszlopy Iván nyolcadikos gimnázista főlényesen lecepejté, de ez nyíltan változtatott azon a tényen, hogy a köteményt a polgárista leányok nagy zöme kívülről tudta s bizonyos irigységgel és féltékenységgel beszéltek Irénkéről, aki ilyen nagyzerű alkotásra inspirálta a kis diákt. Mert Szikora Tamás bizony nem volt valami jelentékeny férfiú. Messze a kisvárosi periferián lakott, szegényes szobácskában s legjobb barátja egy rezeshangú fuvaroslegény volt, aki igen sok bakánótát s egyéb népies dalt tudott harmonikázni és Szikora Tamás do-gavégeztével óráig elhallgatta az istállóban a legény ábrándos és sokszor szilaj dancázását.

— Emlékszel-e kedves a gyermeki korra? — így kezdődött Szikora Tamás szerelmes verse, s ehhez az ihletet az a múlt sugta a lelkébe, amelyet gyermekkorában a kislánnyal együtt töltött. A múlt egy téli estén felelevenedett a táncszobájában s ennek a hatás alatt Keresztes Irén felajánlotta az emlékkönyvét a diáknak. Irénke szép volt, ő, még sokkal szebb a diák képzeletében. Sötét haja, világoskék szeme és hófehér arcocskája kirajzolódott a homályos szoba sűrű levegőjében, ahol Szikora faszított

könyvei s égő emlékei között éldégt, mint egy csodabogar. Nagyraju, kistermetű, halkbeszédű ifjú volt, az ábrándok paripáit hajszolta maga előtt, nagy jövőről álmodozott s közben lírai verseket írogatott, míg végül a lecepejt kötemény váratlanul ilyen óriási nyilvánossághoz jutott, hogy tűzés nélkül mondhatom, a fél város erről beszélt. Igen megnövesztette ez a siker Szikora Tamás titkon ápol, de erős önértékét s szentül hitte a harmonika hangjai mellett, hogy a hír egyszer szárnyaira kapja s elsodorja valamerre, ahol nem lesz többé homályos külteki szoba, istállószag és szomorúság, hanem élet és dicsőség, ahogy azt annyiszor olvas-ta nagy költők gyönyörű életrajzában.

Mondom, óriási dolog volt ez a vers, valamikor régen. Isten tudja, mikor és hol, talán a verebek is Szikora Tamás versét csiripelték, amikor szeméért tülekedtek a nyomorúságos udvarban s kiesufolták a rosszindulatú Noszlopy Ivánt, akinek fogalma sem volt rimről, ritmusról, lendületről s hasonló szépségekről, amik csak egy nagyrahivatott külteki költő lelkében születhettek meg.

II.

Azóta aztán rengeteg idő perdült le a végtelenben. Szikora Tamásért nem jött el a hír és dicsőség, a hétköznapi nyers és buta közönye beültette valamely száraz, fantáziátlan hivatalba, ott tengette szürke életét agglegényi sorban, némelykor erős alkohollal fűszerezve unalmát és bukását, ami végül is rendkívül módlik az olyan férfiúhoz, aki a Parnassusra tört, s megrekedt egy dohos kis hivatal csörgő iratai között. Nem akarok senkit sem

megtéveszteni ez állás mivolta felől, Szikora Tamás, a régi, híres vers szerzője, dijnok volt a városában, kopott ruhában járt, az arca pergament-szerű volt s az orrán az idők során piros kis bibircsók nőtt, ki tudja, mi ebből, talán, hogy fejebbvalói figyelmét jobban rátereljék a munkájára, talán azért, hogy csendes szenvedélyéről tanuskodják. Ezt nem lehet pontosan tudni. De annyi bizonyos, hogy Szikora maga is olyan volt, mint egy rég elintézet akta.

Igy esett meg vele egy napon, hogy Keresztes Irén bátyja megszólította az uccán.

— Te vagy, pajtás?

— En vagyok.

— Nos, nagyon örülök, hogy találkoztam veled.

— En is.

— Várj csak, várj csak, pajtás, — mondta Keresztes Irén bátyja, aki gazdag és előkelő ur benyomását kejtette, — nem ok nélkül álltam az utadba. Irénke Pesten van s megkért engem, hogy a föld alól is kerítsek elő. Nagyon szeretne veled találkozni. Folyton téged emleget s valami régi versedet citálgatja. Ha tehát eleget akarsz tenni a kérésének, keresd őt fel, itt meg itt lakik, özv. Lajtay Árpádnak hívják, reumás a lába, kúrát tart itt egy fürdőben, azívesen látna, ahogy mondom. Nos?

Csak akkor mérte végig a szegény dijnokot a kövér arcán megdöbbenés futott végig. De nem soká tüprengött, mert Szikora Tamás ellágyultan s a régi-régi vers hirtelen visszatért hangulatában mondta:

— Ó, emlékszik még rám? Keresztes Irén? Ia-

— Ó — rémüldözött, letette a pápaszemet, kis sé fölrébillentette szép fejét, — s mintha mesélő kélnél az idegent, ezt a szánalmas maskarát, — egyszerre egy kis kertben látta önmagát s egy ifjú s az ifju hirtelen lehajolt s megcsókolta az meztelen térdét, — szemtelen, — kergette el magától, de ezíán mégis elkúrte, hogy a homlokát megcsókolja, — s később, nagysokára, a tánciskolában egy átiráncz költő verseit sugta a fülebe emlékezel-e kedves, — Istenem, a gyermeki kor, — valami forró láz fogta el, nem láthatná-e azt a embert, szűz, drága emlékek hősét, ime, most van, ez az, — és valami árad belőle, valami iszonyu, közönséges és szomorú ilhat, — itt van, s

